

PREDSEDNIK VABI MAGNATE NA SODELOVANJE

"PROGRAM ADMINISTRACIJE JE V KONGRESU DOKONČAN"

Roosevelt zagotavlja, da so novi zakoni koristni, ne pa kvarni bogatim slojem

Lažjive trditve in zavajalne metode obeh kapitalističnih strank v boju za korita

PREDSEDNIK Roosevelt je v pismu Roy W. Howardu izjavil, da se business — to je, ljudje, ki kontrolirajo ameriško industrijo, finance in trgovino, — v nemirjajo brez potrebe. Roy W. Howard kontrolira Scripps-Howardovo časopisje, katero je naklonjeno Rooseveltu. Sploh se Scripps-Howardovi dnevniki oglašajo za progresivna glasila. Predsedniku Rooseveltu je pisal, da njegova popularnost med ljudstvom pojema, in da sovraštvo v trgovskih in industrialnih krogih proti new deal eksperimentiranju narašča; sploh, da je ameriški business vsled tega v negotovosti, kar je glavna zapreka okrevanju.

V svojem odgovoru pravi Roosevelt, da je namen vseh zakonov, ki jih je sprejel sedanji kongres na priporočilo administracije, odpraviti hibe v ameriškem ekonomskem sistemu, kakršne so pripomogle, da je 1. 1929 strogolavil v krizo in paniko; ob enem je namen teh zakonov koristiti tistim množicam, ki so ekonomsko najmanj zavarovane. Torej so zaeno v korist ne samo tem množicam, ampak še posebno tudi tistim, kateri jim najbolj nasprotujejo, pravi Roosevelt. S tem ima v mislih svoje kritike med kapitalisti in politike republikanske stranke.

Največjo važnost polaga časopisje njegovi izjavi, da je omežje novih zakonov v prid okrevanja dogotovljeno — to je, da nima administracija za rokamov nobenega načrta, ki bi pretil koristim velebusinessa.

Ameriški business, ki želi odidha (od vladnih regulacij in pretenj), ga zdaj ima, je smisel predsestnikovega pisma. Sugestija, da se naj industrialci in drugi, ki kontrolirajo ameriško gospodarstvo, v mirno vestjo in brez strahu poženejo v business in pospešijo okrevanje.

Časopisi to predsednikovo pismo različno tolmačijo. Republikanska glasila pravijo, da se na predsednikove obljube ni zanesti, kar dokazujejo sku-

"PRIJATELJI" DELAVSTVA V HLINJENI VLOGI

V nobeni deželi nimajo delavci toliko "prijateljev", kakor v Zed. državah. Vsak se tako reakcionaren politik se jim priljuje. In nikjer na svetu ni delavsko gibanje strokovno in politično tako šibko, kakor tukaj.

To priliko skuša izrabiti znani radio pridigar Father Coughlin, ki je začel konkurirati Ameriški delavski federaciji v ustanovitvi svoje unije avtomobilskih delavcev. Možno je, da bo uspel, deloma vsled hib A. F. of L. pri organizatoričnem delu, deloma zaradi podpore, ki mu jo bodo naklonile kompanije, seveda tajno.

Father Coughlin ni bil še nikdar prijatelj unij — to je pri bito. Ampak tu in tam jih je pohvalil — tu in tam je rekel, da je dobro besedo, a načelno je deloval proti njim. Zdaj pa, ko se je A. F. of L. lotila organizirati delavce v avtni industriji, se je on odločil ustanoviti konkurenčno unijo. Zatrjuje, da bo v nji združil 90 odstotkov delavcev v avtomobilskih obratih v Detroitu, kar pomeni, da bo njegova unijska postojanka po številu članov ena največjih v Zed. državah, ako se v pričakovanih ne ukani.

Prirodni viri Etiopije pravi vzrok bojev za njeno "civiliziranje"

Haile Selassie je resno v strahu za svojo deželo. Mussolini jo hoče, ne zato, da jo civilizira, kajti to bi lahko storil v Italiji, ampak ker jo potrebuje v korist italijanskega imperializma. Etiopija je industrialno nerazvita. Geologi smatrajo, da je bogata na rudah in olju. Italiji obojega manjka. Haile Selassie je nekaj časa apeliral za pomoč na ligo narodov, a ko je uvidel, da mu iz Zeneve ne obetajo bogve koliko varstva, je postal "civiliziran" in si mislil: "Ker je toliko preže na naša prirodna bogastva, čemu

ne bi ukani Mussolinija s tem, da jih podvržem kakim drugim silam. Neki angleški promotor je že dolgo deloval na to. V tej krizi mu je uspelo, in tako je Selassie dal interesom ameriškega oljnega trupa pravico izkoriščati etiopijska naravna bogastva skoro zaenkrat. Mussolini je rohnol, angleška in ameriška vlada pa sta bili v zadregi, ker bi svet lahko sodil, da je nova pogodba njuno maslo. Pod pritiskom Londona in Washingtona je ameriška družba oljni pakt neklicala in abesinski prirodni zakladi so zdaj zopet svobodni. "Dolgo re bodo," pravijo v Rimu.

Temni del predstoječega zemljevida označuje teritorij, ki bi ga smela izrebrati ameriška družba skozi 75 let. To je precej večji kos zemlje, kot pa jo obsega Jugoslavija, in tudi večji, kakor je površina Italije.

Eksekutiva S. P. za akcijo proti vojni

Odbor ameriške socialistične stranke je izdal proklamacijo na članstvo, da naj sklicuje shode, sprejema resolucije in prireja manifestacije proti vojni, s katero preti Mussolini. Ob enem naj bo ta propaganda enako naperjena proti Nemčiji in Japonski, kateri sta poleg Italije danes svetovnemu miru najnevarnejše dežele.

Thomasa — tistega Thomasa, proti kateremu je grmel po radiu v Detroitu že v mnogih svojih pridigah.

Ako bo Coughlin uspel, bo precej krivde tudi na vodstvu A. F. of L., ker je toliko časa preziral problem organiziranja unij po industrijah. A tudi ta resnica ne izbršuje dejstva, da je Coughlinova unija nič drugega kakor ustanova za skebajenje.

Ali je delavstvo že toliko zrelo, da lahko prepreči vojne, ali vsaj povsipe polome imperialistov, ki se zatekajo k vojnim metodam? To je bilo eno izmed vprašanj pred kongresom delavskih unij v Angliji, ki je imel zasedanje v Margate.

Delegati so drug za drugim naglašali, da je delavstvo Evrope spet na preizkušnji. V Italiji je proletarijat brez besede in ob enem hujskan v vojno z vladno propagando. Ta edina je dovoljena. Ampak kljub temu ima delavstvo v ostalih evropskih deželah, neštevši Nemčije, ki je v enakem položaju kakor Italija, moč onemogočiti vojno, ali pa uničiti režim, ki jo povzroči.

Italija "razkriva" barbarstva v Etiopiji

Diplomatični zvočnik italijanskega diktatorja Mussolinija baron Pompeo Aloisi je na zboru društva narodov v Zenevi dne 4. sept. prebral dolg memorandum, v katerem Italija dokazuje, da je Etiopija skrajno barbarska dežela, nesposobna, da se bi sama civilizirala. Predložil je kopo dokazov s fotografijami, ki naj bi predstavljale druge države uverile, da je nesmiselno smatrati cesarstvo "kralja kraljev" za enakovredno z drugimi. Na kratko, Italije zahteva, da se Etiopijo zbriše z zemljevida kot neodvisno deželo. Mussolini hoče večjo Italijo, ali vsaj vojno zanj, drugače propade (ne Italije, ampak Mussolini). Na sliki sta dva Etiopijci, ki morata živeti sklenjena skupaj s pomočjo verige, dokler ne poravnata, kar sta dolžna fevdalnemu gospodarstvu. To fotografijo je oskrbel italijanska propaganda. Res je, da je Etiopija zelo necivilizirana dežela. Toda zstopnik Etiopije je v svojem nedavnem govoru v Londonu dejal, da ljudstvo Italije bolj potrebuje osvoboditve in civilizacije, kakor pa prebivalstvo Etiopije. V njegovi trditvi je veliko resnice.

Johnson o znižani mezdi in daljšanju delavnika

Kritika proti vrhovnemu sodišču, ker je z uničenjem NRA povzročilo poslabšanje razmer

Gen. Hugh Johnson, ki upravlja javna dela v New Yorku, je na zborovanju odvetniške zbornice države Indiane dejal, da z javnimi deli ne bo brezposelnost nikoli odpravljena.

"Za okrevanje je potrebno, da delavce upošle privatna podjetja," je nadaljeval ter nato argumentiral, da je razveljavljenje NRA povzročilo deželi veliko gospodarske škode. "Za konstitucionalnost ustanov, kakor je bila NRA, ni treba nobenega dodatka k ustavi," je dejal. "Sodniki naj ustavo tolmačijo tako, kakor so si jo njeni avtorji zamislili, pa bo NRA ustavna," je Johnsonovo mnenje.

O sedanjem položaju delavstva je dejal: "Nihče ne ve točno v koliko je brezposelnost v tej deželi narasla takoj po uničenju NRA, toda iz tisočev poročil v New Yorku in iz osebnih pomemkov z nekaterimi največjimi delodajalci sem se uveril, da so bile

plače znižane najmanj 20 odstotkov in delavniki pa podaljšani v enaki meri. Znana mi je ena velika trgovska družba, v kateri je izgubilo delo 17.000 delavcev v par dneh po uničenju NRA.

"Najmanj deset milijonov delavcev je popolnoma nezaposlenih. Z družinami vred tvorijo eno tretjino prebivalstva te dežele. Veliko agrikulture je še vedno v stanju onesveščenja. Mnogi delavci so samo deloma zaposleni. Veliko izmed nas ima prejemke le tu in tam, in še ti so nizki."

Dejati je, da degradirane delavske razmere v eni državi ameriške Unije škodijo vsem ostalim državam. S tem je poudaril, da je stališče vrhovnega sodišča napačno, ko trdi, da je po ustavi reguliranje dela in plač, kakor je bilo zasnovano pod NRA, problem in področje posameznih držav, ne pa zvezne vlade.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

NOTRANJA IN VNANJA POLITIKA V ITALIJI VSA V ROKAH ENE OSEBE

Omahljivost diplomatov v Zenevi. — Najnужnejša potreba Evrope je odprava fašističnih vlad

DIKTATOR, kot je Mussolini, je katastrofa za deželo, kateri vlada. Diplomati, ki jih najema, ne smejo početi nič drugega kakor izvrševati njegova povelja. Italijanski zastopniki v društvu narodov so brez samostojnosti, kar otežkoča razprave v Zenevi. Dočim imajo zastopniki Francije, Anglije in večine drugih držav več ali manj svobodne roke, sme prečitati ali izjaviti zastopnik Italije, baron Pompeo Aloisi, samo kar mu je narekovano iz Mussolinijeve pisarne v Rimu.

Kadar hoče koncil društva narodov od zastopnika Italije v teku razprave določno izjavo, je Aloisi ne more dati, pač pa vselej telefonira v Rim po svet in navodila.

Noben današnji diktator si ni podjarmil svoje dežele tako, kakor si je Mussolini Italijo. V vsej kraljevini je edino le on, ki odločuje. Nihče drugi ga ne sme obsenčiti. Vsakdo, ki si je začel v Italiji širiti sloves ali ugled, da je zasenčeval Mussolinijevega, je moral s poti. Ena primera je Italo Balbo, ki ga je duce vsled njegove rastoče popularnosti premestil iz odgovorne pozicije v Italiji v italijansko kolonijo Libijo in ga s tem onemogočil za tekmece. Ne kralj, ne papež in nihče drugi v Italiji ne sme imeti ljudske pozornosti obrnjene nase bolj kakor Mussolini. On je absolutni vladar nad državno, ki po imenu pripada savojški dinastiji. Večino ministrskih portfeljev ima Mussolini sam. Noben drug diktator nima vlade tako temeljito v pesteh kakor on.

On je danes najnevarnejši provokator. V diplomatskih odnosih je nezanesljiv, kar je sicer že stara tradicija italijanske vnane politike. Danes sklene zavezništvo z Avstrijo, jutri s Francijo in pojutršnjem jo prav tako lahko sklene s Hitlerjem zoper Francijo. Mussolinijevo zavezništvo je vedno na prodaj tistemu, kateri največ ponudi, ali od katerega se nadeja za svoje provokativne in imperialistične ambicije največ koristi.

V nobeni deželi na svetu ni opozicija toliko zatrta, kakor v Italiji. Zastopnik Etiopije je imel prav, ko je dejal, da če se že govori o sužnjih, jih je v Italiji veliko več kakor pa pod vladno Haile Selassie.

Mussolini je Italijo popolnoma militariziral. Vse mora služiti vojnim namenom. Komaj se deček izkobaca iz zibelke, že ga morajo starši dati v fašistične deške oddelke, kjer mu prično vtepati militaristično vzgojo in fašistični nacionalizem. Na ta način hoče Mussolini napraviti iz bodočih generacij vojake, katerih hotenje bo širjenje mej Italije. Kajti Etiopija ni edina, ki si jo je Mussolini zarisal v svoj zemljevid.

Evropski mir je v rokah tega človeka. Včas preti, včas grozi in insultira, tu in tam se pomiri in zagotavlja, da Italija ne išče vojne, niti se je ne boji, kajti pripravljena se je tepsti s komurkoli.

En sam spreten zdražbar v društvu lahko povzroči, da se razbije sejo. Kajti z izzivanjem pametnih članov ustvari napeto razpoloženje, posledica je kreg, vpitje, in končno kaos.

En sam pretepač lahko zaneti splošen pretep neglede kako so ostali člani družbe mirnega temperamenta. Ampak z izzivanjem, ki ga je ne morejo prenesti, in če končno še udari, tedaj to ljudi neizogibno primora v jezo in odpor. Posledica so krvave obrazi. Prizadete je potem sram, ampak v "afero" so bili pritegnjeni vsled provokacij enega samega človeka, ki ne poseduje za odgovornost nikakega smisla ali razumevanja.

To so primere v malem. Mussolini je primera v velikem.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Papež za "pravično in mirno uveljavljenje" italijanskih potreb in koristi v Etiopiji

"Mi želimo, da se vsem aspiracijam tega dobrega ljudstva (Italije) v Etiopiji zadovolji, da se jih prizna in jamči v miru, toda pravično, kajti kjer ni pravičnosti je greh, z grehom pa postane ljudstvo mizerno."

To je najvažnejši stavek iz papeževga govora ob priliki mednarodnega kongresa veteranov svetovne vojne, ki so dne 7. septembra prisostvovali maši v baziliki sv. Petra v Rimu.

Slično je izjavil dan pozneje pred isto množico veteranov Mussolini. Nekateri poročevalci tujezemskega časopisa so nato v svojih depaših iz Rima tolmačili, da pritiskata Benito in papež prejkone sporazumno v zahtevi za "mirno rešitev pravičnih zahtev Italije."

V ostalih stavkih svoje pridige je papež deklariral svojo vero v ljubezen med ljudstvi, v mir, v časten ponos in take reči.

Ampak kako naj Etiopija častno, pravično in mirno zadovolji vsem aspiracijam in potrebam Italije? Tega papež ni pojasnil. Mussolini zahteva Etiopijo za izkoriščanje v prid Italije in za naseljevanje Italijanov. To so "potrebe", ki jih ima "to naše dobro ljudstvo" v Etiopiji. In da ne bo vojne, naj jih Haile Selassie mirno prizna in jamči s tem, da brez odpora izroči svojo deželo in ljudstvo v sužnost Mussoliniju. Papež pa se bo zahvalil Bogu, ker se je vse tako mirno, pravično in "častno" končalo.

Mednarodna zveza unij za preprečenje vojne

Južni Afriki in v Avstraliji. Zdaj pa se je močnejša zveza strokovnih unij v Angliji izrekla za preprečenje vojne, z vsemi sredstvi, ki so unijam na razpolago, ako je vlade ne bodo ustavile. To pomeni katastrofo za Italijo, ki je odvisna od uvoza tudi v še tako mirnih odnosih, kaj šele v vojni. Skoro istočasno je zborovala v Zenevi eksekutiva mednarodne zveze strokovnih unij, v kateri je zastopano organizirano delavstvo vseh dežel, izvzema Italije, Nemčije, sovj. Rusije in Zedinjenih držav. Na društvo narodov je naslovila apel, da naj vojno prepreči, ako ne, bo to storilo mednarodno organizirano delavstvo. Eksekutiva se zanaša, da ako proglasi naredbi proti Italiji, jih bo podprlo tudi delavstvo sovjetske Unije in Zed. držav. Kajti edino v Italiji in Nemčiji je delavsko gibanje popolnoma strto, "uniije", ki so ga nasledile, pa so prisiljene služiti fašizmu.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz.
Business Manager.....Charles Pogorelec.
Assistant Business Manager.....John Ral. Jr.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 WEST 26TH STREET CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Civilizirane in barbarske dežele

Baron Pompei Aloisi, ki zastopa Mussolinija v društvu narodov, je dne 4. sept. predložil zastopnikom držav-dolg dokument, v izjavo, da Etiopija ne spada v družbo civiliziranih ljudstev. Za to trditve je navedel celo vrsto dokazov, ki naj diplomate v Ženevi prepričajo, da so Etiopijci barbari in krvočrneži, nedostopni kulturi in nevredni, da bi se njihov zastopnik družil z reprezentanti civiliziranih dežel. Na podlagi tega je zahteval, da se Etiopijo izključi iz lige. Če ne — gremo ven mi — kajti s predstavnikom barbarov ne bomo sedeli pri eni mizi. Baron Aloisi je nato res odkorakal in za njim njegovi podrejeni uradniki. Zastopnik Etiopije je ostal pri mizi in povedal Italiji nekaj gorkih o njeni civilizaciji.

Recimo, da se italijansko obožnično zopet Etiopijo resno upošteva. Preiskava bi brez truda dognala, da je v Etiopiji telesno suženstvo res še v veljavi, da je prostrana dežela skrajno zaostala in njeno ljudstvo revno, da uboji niso nič izrednega, da nekateri rodovi v njenih mejah res še žive v divjstvu itd.

Ampak če se gre za "civilizacijo", bi lahko vstal zastopnik Etiopije profesor Gaston Jeze in dejal v bistvu: "Predlagam, da se Italijo izključi iz društva narodov, ker je nevredna, da se bi družila z nami. Njeno ljudstvo je zasluženo. Edina njegova pravica je ubogati. Čitati sme samo kar mu dovoli diktator, misliti pa mu je prepovedano. Kdor izrazi dvom v ducejevo modrost, ga napoje z ricinovim oljem, ga peljejo v kletki za zveri pred izjemno sodišče, tu ga obsodijo, nato pa ga ustrele v hrbet, ali pa ga pošljejo v mučenje na Liparske otoke. Giacomo Matteotti, eden največjih človekoljubov in predstavnik gibanja za civiliziranje Italije, je bil zavratno umorjen z ducejevo vednostjo. Podjarmljene Slovence, Hrvate in Nemce se poleg vsega, česar so deležni zasluženi Italijani, še narodnostno zatira, da je njihovo trpljenje toliko hujše. Vse njihove ustanove so uničili. Celo moliti ne smejo v materinem jeziku. V Italiji že otroke uče, da so moritve na debelo nekaj krasnega, da je vojna taljenje naroda, da imajo oni nalogo podjarmiti vse dežele nekdanjega rimskega cesarstva v italijansko sužnost. Italije sploh ni, ampak le diktator, ki je nekdanj svobodno ljudstvo zaslužni toliko, da je danes edino njegova beseda, ki obvelja. Vsi drugi le poslušajo in mu dvigajo roke v pozdrav. Morajo, ker so sužnji. Držstvo narodov pa ima dogovor, da se prizna za članice le tiste države, ki so brez zaslužnjega ljudstva."

Gaston Jeze seveda ne bo vrgel Italiji te resnice v obraz. Ljudje, ki vodijo seje društva narodov, mu ne bi dopustili "insultirati" velesile. Zato ni zahteval nič drugega, kakor da se civiliziranje Etiopije prepusti Etiopiji sami.

Denar v Nemčiji glavni diktator

Hitler je diktator Nemčije, a nad Hitlerjem je proti njegovi volji diktator Hjalmar Schacht. Njuni nazori se križajo, prav tako tudi njune ambicije. Ampak Hitler potrebuje Schachta veliko bolj kakor pa on Hitlerja.

Hjalmar Schacht je "ekonomski diktator" tretjega rajha. Slovci za finančnega večakca in vsled tega ima on v področju finančno ministrstvo in pa načelstvo nad državno banko, katere kontrolira nemške finance, ki so vsled krize in notranjih homotij zelo kompleksiran problem. V kapitalističnih krogih v inozemstvu Schachtu veliko zaupajo, ker obljubljuje, da bo Nemčija ko hitro mogoče začela odplačevati svoje dolgeve privatnim upnikom.

Schacht je eden onih redkih ljudi v Nemčiji, ki lahko reče nacijem "ne" brez da se bi izpostavil nevarnosti aretacije in koncentracijske kempe. Nedavno jim je vrnil s svoje visoke pozicije tudi polo, na kateri so vprašanja na vse državne uslužbe, kaj so bili pred "prevratom", ali so kdaj bili včlanjeni v ložah protozidarjev itd. Na vprašanja ni odgovoril. Schacht je bil prostozidar. V tretjem rajhu so bile njihove lože razpuščene. Neizpolnjena Schachtova pola je bil insult na nacijsko avtoriteto, s katero se sicer strinja in ji pomaga, toda včasih si lahko privoščijo, da se ji roga, ali pa, da on igra vlogo diktatorja, namesto Hitlerja.

Vsake sorte "simulanti"

Edward J. Pinc je pred šestimi leti iz Chicaga neznano kam izginil in z njim vred poštna vreča z vsoto \$16,500. Bil je uslužben na pošti v Melrose parku.

Nedavno je bil po zaslugi nekega detektiva aretiran. V preskavi je bilo dognano, da je tudi sedaj imel vladno službo na relifni postaji — in sicer službo "reditelja". Njegova naloga je bila metati ven "sitneže", ki prihajajo v relifni urad s pritožbami in zahtevami. Kajti Pinc je nad 6 čevljev visok in vaga skoro 300 funtov. Pojasnil je, da je odšel po izvršeni tatvini pred 6. leti v Gary in pričel real estate business. Vsled krize je bil ob vse, si spremenil ime in si spet poiskal vladno službo.

Dostojanstvo in brezposelni odvetniki

Tudi brezposelni odvetniki se organizirajo, od vlade pa zahtevajo, da se jim plača večjo podporo kakor npr. brezposelnim poklicnim delavcem. "Mi moramo živeti dostojanstveno, svojemu pravnemu poklicu primerno, zato podpora \$90 na mesec za nas ne zadostuje," se glasi ena izmed izjav v apelu društva "brezposelnih" odvetnikov v Chicagu.

Uganka za čitatelja je le, kaj je "dostojanstvo" advokatov.

Demonstracija za neodvisnost Etiopije končala na sodišču

V Chicagu so nameravali komunisti pod firmo "Priatelj neodvisnosti Etiopije" prirediti v soboto 31. avgusta manifestacijo, za katero pa jim šef policije ni hotel izdati dovoljenja. Dejal je, da bi to lahko povzročilo "plemenske boje", poleg tega pa je talca demonstracija ščuvanje proti Italiji. Sklicateljski odbor je pozival ljudi na prireditev demonstracije vseeno. Ko se je omerjeno soboto zbralo nekaj sto ljudi, jih je policija

razgnela, kalih 40 pa aretirala. Nekateri izmed njih (vidite jih na tej sliki), so bili pridržani za obravnavo proti njim, drugo so izpustili. Policija jih je obtožila kaljenja miru. Večinoma so to mladi ljudje iz šol, po kakršnih voha posebno Hearstovo časopisje, katero zahteva, da univerze in srednje šole prepovedo in zatro "rd-čerske" aktivnosti študentov. Čikaška policija je v tem oziru vedno pripravljena pomagati.

Posledice prenapetosti ali pa namenoma vprizorjenih provokacijskih vpadov

V slovenskih pokrajinah Jugoslavije je bila po postanku diktature dovoljeno socialistično gibanje edino na prosvetnem in sportnem polju. Sodrugi so se v to vlogo uživali in delovali po svojih najboljših močeh.

Tako je "Delavska kulturna zveza Svoboda" postala najvažnejši činitelj delavskega gibanja ne samo na Slovenskem, ampak v Jugoslaviji v obče. Kajti to je bila najboljša zasnova, najboljše upravljanje in najpomembnejše delujoča socialistična ustanova izmed vseh v Jugoslaviji. Delovala je na prosvetnem polju tako vzorno kakor nobena druga. Imela je veliko sportno podzvezo (organizacijo delavskih telodanih društev), enoto delavskih pevskih zborov, zvezo društev prijateljev prirode itd.

Vsa Jugoslavija je vedela, da je Delavska kulturna zveza Svoboda, s svojim glasilom "Svoboda" skoz in skoz socialistična organizacija. Delovala je v mejah zakonov, ki so v tem lučju mižali v toliko, da so socialističnemu delavstvu pustili prostost na prosvetnem polju, z omejitvami cenzure seveda, in v priliki meri tudi na industrialnem bojišču.

Sodrugi so vedeli, da to ni zadostna svoboda. Ampak hoteli so si v danih okoliščinah ohraniti ogrado, na katerem bi v ugodnejših razmerah lahko let obnovili socialistično stranico. S pomočjo "Svobode" so nadaljevali vsaj svoje prosvetno čelo in obdržali kontakte. Po zaslugi njenih notranjih in zunanjih nasprotnikov je bila julija t. l. razpuščena — in

to že po nastopu vlade, katere je zagotovila, da je z njenim datumom diktaturi v Jugoslaviji odzvonilo.

Zgodilo pa se je to takole:

Dne 7. julija je imela Delavska kulturna zveza Svoboda v Celju manifestacijsko slavo, kakršnega Slovenija še ni doživela. Dokaz, da socialističnega gibanja ni mogoče uničiti, kajti ideje prodro skozi vsako cenzuro, skozi zidove jetnišnice in preko vislice.

O tem slavlju smo prejeli več zasebnih poročil. V izžerku omenjamo dva. Prvo se glasi:

"Naš zlat 'Svobode' v Celju je bila nenavadna manifestacija. Dvanajst tisoč ljudi je korakalo v spredu, igralo je 18 godb, bilo je 14 rdečih zastav, vse mesto Celje je bilo v državnih zastavah, na sukajh ljudi pa rdeči znaki in tudi z oken hiš so gledali ljudje z rdečimi znaki. Spalir na ulicah je bil gost povsod, kjer je korakala množica. Lahko se računa, da je stalo 7.000 ljudi. Torej je bilo vsega okrog 19.000 ljudi in to ni pretirana številka. Kolesarjev s svojimi fanti je bilo 400 in več ovenanih kmečkih voz in konjenika. Bilo je veličastno delavsko slavo."

Neki drugi naš somišljenik je nam poročal med drugim:

"Celjski 'svobodaški' izlet je bil socialistična manifestacija, kakršne Slovenija ni še nikdar doživela. Zgodovinska v pravem pomenu besede. Zgodovinska zato, ker nam je prvič uspelo očitovati, da smo prebili led tudi med kmečkimi proletariatom, ki je veljal vse doslej za izključno klerikalno domeno... Klerikalcem gre naše gibanje, ki je močno aktivno, silno na živce. Trdno sem prepričan, da homo še vsi doživeli zarjo socialistične družabne ureditve."

Par dni po tej proslavi je ban Dravske banovine "Svobodo" razpustil, češ, da je preokračila

svoj delokrog, ker so v njeni manifestaciji v Celju posamezniki vzklikali "Živijo Lenin!", "doli s krvavim režimom v Beogradu", in sploh da je imela manifestacija komunistični značaj. "Svobodi" je bilo poslovanje dovoljeno kot kulturni ustanovi — pravi banov dokument, — tu pa se je opetovano izkazalo, da je to politična organizacija, ki posluje ne maskirano označbo. Vsled tega po zakonih nima pravice poslovati. Razpust je bil zapovedan ne samo centrali, ampak tudi vsem pridruženim skupinam.

Nihče se tega ni razveselil bolj kakor takozvani podzemski komunistični tisk v Jugoslaviji in zunaj, — češ, glejte, kaj smo dosegli, in koliko pomenimo! Sodrugi, ki so vsa ta leta diktature v Jugoslaviji vzdrževali svoje gibanje pod okriljem Svobode, pa pravijo: "S komunisti da se bi kdaj združili? Vse, kar počno, delajo po navodilih od drugod. Tisti, ki jim čločajo naloge, prav nič ne zapopadejo, da lahko igrajo v roke baš onim, katere hočejo udariti. Tudi najeti agent provokatorji ne bi mogli izvršiti za reakcijo boljše dela, kakor so ga male skupinice, ki so se urinile v celjsko manifestacijo 'Svobode' in s svojimi provokacijami pozvale oblast, da je zadušila organizacijo, ki je stala ogromnega truda. Clevelandski mimeografirani komunistični časopis, oziroma tisti, ki ga urejuje, bi se iz tega slučaja lahko naučil, da vzklikanje revoluciji in Leninu na celjskih ulicah ni revolucija, pač pa je to bila provokacija, kakor nalašč dobrodošla klerikalnemu režimu, za zadušitev delavske organizacije, ki je svoj pokret gradila s stališča vzgojevanja, ne pa puhlih fraz. Novi tajnik kominterne Dimitrov bo imel mnogo posla, predno bo komuniste izven sovjetske Unije uveril, da to, kar počno, največkrat služi fašizmu, reakciji in klerikalizmu, najmanj pa socializmu."

V nedeljo na piknik newburškega kluba

Cleveland, O. — "Ali je še kam za ven?" vprašuje znanec znanca. "Sure. V nedeljo 15. sept. gremo na piknik kluba št. 28 JSZ."

"Hm — tako, kje pa bo?"

"Pri Joe Zornu na Bradley Road."

"Sure, you bet, da pridem. Pa družina z menoj."

"Povabi tudi znanca, prijatelja? Bo lušno in vsega zadosti za vse." — J. L.

Prihodnje zborovanje odbora soc. stranke bo v Chicagu

Eksekutiva soc. stranke bo imela svoje prihodnje zborovanje v dneh 11., 12. in 13. oktobra v Chicagu. Ob tej priliki bodo sklicani tudi shodi v raznih krajih mesta, na katerih bodo govorili člani eksekutive.

O tem in onem

"Ljudska" stranka "doktorjev"

V Jugoslaviji snujejo novo stranko, kateri so se pridružili tudi slovenski klerikalci. Prijavo zanjo na oblast so med drugimi podpisali sledeči slovenski klerikalni veljaki: doktor Korošec, doktor Marko Natlačen, doktor Kulovec, doktor A. Gosar, doktor Adlešić, doktor Leskovar, doktor Schaubach, doktor Juran, doktor M. Krek, doktor Zvokelj. In tako naprej še cela copla doktorjev. Vsi ti so člani zljad nedovoljene, nekdanje zelje javne slovenske "ljudske" stranke.

"Legija rada" v Zagrebu

Na Hrvatskem so osnovali pred par meseci fašistično društvo "Legija rada". Svoj apel naslavlja radniškomu narodu. Fašistično gibanje pač ne more uspeti brez pomoči "ra-lnog naroda".

Po zatrtju svobode v Španiji

Po krvavi oktoberski vstaji 1. 1934 je iz Španije o delavskem gibanju zelo malo poročil. Proletarska revolucija je bila s pomočjo armade zatrta. Večino socialističnih vodij so obsodili na dolge zaporne kazni. Stotine delavcev je bilo ubitih. Ampak evolucija v Španiji živi. Klerikalizem se tega še posebno zaveda. V prizadevanjih, da ustavi kazalec na uri razvoja, se poslužuje vseh mogočih sredstev — barbarska vključena — a je vendar gotovo, da se Španija nikdar več ne povrne v svojo črno prošlost.

Zidje in psi v Nemčiji

Napisli, "Vstop židom in psom ni dovoljen", so v Nemčiji od prihoda Hitlerja nekaj običajnega. Psi ne porajajo in prihajajo seeno kamorkoli se morejo izmuzniti. Zidje po vsem svetu pa so bili užaljeni in se organizirali za bojkotiranje nemškega blaga veliko bolj učinkovito, kakor pa mednarodno delavstvo. Navzlic temu ne bo Hitlerja koncem konca v stanju premagati nihče drugi kakor delavski razred.

Steve Kuervich v kaši

Steve Kuervich v Hendersonvillu, Pa., je imel hišo. Dne 4. julija mu je zgorela. Steve in njegova žena Barbara sta nato iztirjala zavarovalnino v vsoti \$5,500. Ko se je zgodil požar sta bila na obisku pri prijateljih v Ambridgu. Uradnikom zavarovalnice se je čudno zdelo, kako to, da sta hišo, ki je bila le malo vredna, tako visoko zavarovala. Enemu svojih detektivov so naročili, da naj poizveduje — morda požar ni bil nesreča, ampak počin. Ko je detektiv nekega dne skrivoma opazil, kako prihaja Barbara Kuervich v bližnjo garažo s kruhom in vodo, in kako je nato naglo odšla, je počakal noči in se priplazil bližje. Notri je skozi okence ugledal ležati človeka. Obvestil je državno policijo, ki je udrila v garažo in v nji dobila skoro do smrti sestradanega 40-letnega Marka Jurčevića, ki sta ga zakonca Kuervich držala tu zaprtega 47 dni. Vsak drugi dan mu je Barbara Kuervich prinesla kos kruha in vodo, je dejal Marko. "Na ta način sta se me hotela znebiti s sveta, od kraja pa sta mi celo pretela, da me ubijeta. Zdej pa bom povedal vse." Policiji je pojasnil, da je prišel iz Columbusa, O. in da mu je Stefan Kuervich obljubil \$200, ako mu zažge hišo. Domenila sta se, da stori to 4. julija. Sum pa naj bi padel na običajni Fourth of July igranje z ognjem. Tako je Kuervich izgubil hišo in dobil zavarovalnino. Tik njegove je imela hišo vdova Mary Godfish. Plameni so objeli tudi njeno poslopje in ga uničili. Izgubila je vse, ker njena hiša ni bila zavarovana.

Vse tri prazade Hrvate so aretirali. Časopisi v Pittsburghu in okolici so objavili njihove slike — ki so vse kaj drugega kakor prizor razumnosti. Tudi sliko garaže so priobčili in Barbaro z njenimi ostrimi, pretečimi očmi. O njenem možu Stefanu so listi pisali, da je navdušen agitator komunistične stranke in silno surov. Baje je verjel v načelo, da je treba kapitalistične ustanove čim bolj oslabil, nato propadejo in revolucija pride izza hribov pri Hendersonvillu. Naučil se je, da je poštenost v kapitalistični družbi buržvazni bunk — in tako se je lotil podvzetja, v katerem se je presneto opek. Ravno tako njegov pomočnik Marko Jurčević. Stefan in Barbara sta obdolžitev tajila — ampak čemu sta imela Jurčevića v jetništvu in ga skušala izstradati v smrt? je vprašala oblast.

Drugače pa je med našimi brati Hrvati in Srbi tod okrog pa skozi do Farrella po navadi. Kregajo se, ali smo Jugoslovani ali nismo. Ali naj bo Hrvatska zase, ali ne. V dokaz pa kažejo "Radnika", ki hoče samostojno Hrvatsko in ki je odločil, da so "Jugoslovani" iz njegovih kolon za zmerom izbrisani. —č.

Vojna med bratanci

Haile Selassie — nedvomno ga čitatelji že dobro poznajo — in italijanski kralj, Viktor Emanuel III., sta bratrance. To se glasi nevrjetno, ampak je res, ker je tako odločil leta 1924 italijanski kralj sam, ko je cesarju Etiopije podelil odklikovanje "kraljevega bratrance". To je v Italiji najvišji red. Vseh takih bratrancev (po odklikovanju) ima italijanski kralj 22. Če pride do vojne, se bosta torej toliko bratrance. To ne bi bilo napačno, če se bi res le ona dva udarila. Ampak bratranec Victor Emanuel ne bo deležen nobene vojne neprimike. Tudi angleški kralj, bivši kajzer in pokojni ruski car so bratrance — ne po odklikovanju, ampak po rodu. Napovedali so vojno drug drugemu, ne da se je bi sami udeležili. V take nevarnosti se dvorni bratrance osebno ne podajajo.

SLAVJE 30-LETNICE PROLETARCA 29. SEPTEMBRA V CLEVELANDU, O.

Cleveland, O. — V tem letu in lani so Slovenci v Ameriki praznovali nešteto obletnic raznih ustanov in društev, katere imajo za sabo toliko in toliko let svojega obstoja.

Med temi jubileji je eden, kateri po pravici zavzema v zgodovini delovnega slovenskega ljudstva v Ameriki najvažnejše mesto: to je jubilej 30-letnice PROLETARCA. Za seboj ima tri desetletja vzgojevalnega dela; tri desetletja se bori za delavske koristi in bori proletarsko zavest.

To slavlje bomo dostojno proslavili tudi v največji slovenski naselbini te dežele. Vršilo se bo v Slovenskem delavskem domu v Collinwoodu v nedeljo 29. sept. popoldne in zvečer. Ker vemo, da čutite za nami

Pripravljalni odbor.

ANDREAS LATZKO:

SEDEM DNI

ROMAN. — Poslovenil MILE KLOPČIČ.

(Nadaljevanje.)

XI.

Trikrat je oral hotelski frizer zbalansirati nazaj v delavnico svojo visoko naloženo vzorčno zbirko različnega mila, stekleniček, škatlic, glavnikov in krtač, ne da bi bil kaj opravljen — okrašen podčeljski stric je spal tako trdno, da bi mu bili lahko tudi posteljo odnesli izpod telesa. Toda preveč ga je mikalo, da bi oskrbel visokega gosta prav z vsemi toaletnimi potrebščinami — možakar si vendar ni naročil sobe s kopalnico zato, da bo živel tri dni kot brlogar? Po dvanajsti uri ne bo mogel vsem Berlinu kupiti niti zobne krtačke, bila je torej tako rekoč človeška dolžnost, in po vsej priliki bo ta dolžnost vrhu tega tudi tako dobro nagrajena, da je vredno poizkusiti se s četrtem obiskom.

"Gospa Wiedler, ste vi? — je zaspano zaklical Abt na frizerjevo trkanje in se pognal iz postelje, a glasno zajčal od bolečine, s tako silo so treščile njegove noge ob nenavajno blazinjo tla, ki so se k sreči presenetljivo mehko uprle v podplate. Zraven, v pramenu svetlobe je ležala podložna copata — kup snega, pomešenega pred posteljo, se je izkazal za kopalno ogrinjalo, ki ga je bil enostavno vrgel s sebe na tla, ko je šel spat.

Kakor bi trenil, se je spet zavedel vsega. Doživljaj prejšnjega večera so ga vseprek naskočili: baron — spalnica pri lepi gospej — možki glas in trdovratno trkanje, vse to je sprožilo v njegovi glavi misel, da je Mangien morda že naščuval tajno policijo na njegovo sled. Hitro se je zavel v kopalno ogrinjalo, smuknil v copate, si dal natanko razložiti skozi zaklenjena vrata, kako in kaj, šele potem je odprl. Vse v strahu se je globoko oddahnil, ko je zagledal frizerja. V ozkih brivnicah tam zunaj v njegovem svetu so se lastniki tikali s svojimi gosti, in živ krst se ni domislil, da bi bil za denar, ki ga plača za britje, zahteval kakšno posebno izkazovanje spoštovanja. Kakor vratar in soferja prejšnji večer je imel celo ta premožni obrtnik in buržoza za dolžnost, da igra podrejenega v občevanju s stranko, katere bogastvo je cenil mnogo višje od svojega imetja. Vsekarjani ni izkazoval svojega spoštovanja zastoj. Potrežljivo si je dal Abt obesiti umivalno gobo, glavnik, krtačo, najdražja mazila, milo in tube, češ, možakar naj mirne duše misli, da je naletel na primumknjenca; to edino priložnost, kupovati na baronove stroške, je treba izkoristiti.

Proti pričakovanju je Abt tudi prijel, da je brivec toliko časa brkljal okoli njega. Obril ga je, ostrigel, umil, mu vtiral v polt dišeče esence in maže, in Abt je le napol poslušal neprenehno žuboreče žlobudranje, ki je čofalo nanj kakor mlačen, dež. Njegove misli so se vračale k baronu, misli je na lepe roke gospe majorke, ki so se tako bleščeče belo svetile iz rdeče svilne, mimogrede videl v zrcalu, kako postajajo njegovi kušvarji lasje voljni in svetli in kako se urejajo v dovršeno frizuro — in planil jezen kvišku, ker ga je postalo sram svojega domisleka: takole očeden bi morda napravil mnogo boljši vtis na damo.

Kar podivjal je od strahu, ko mu je hotel nenasični zaslužkar očediti tudi nohte. Potegnil je roke pod kopalno ogrinjalo ter rezko dejal, da ne krade časa; tudi je bil lačen, še od večerje pri Schützovki je bil tešč, blizu pa se je že poldne.

Podkupljen z nenavadno visokim zaslužkom, je pihel brivec takoj k pisalni mizi in telefonično naročil zajtrk. Abt se še ni bil nikoli domislil, da bi h kavi zahteval dve jajci v čaši in še pladenj mrzlega mesa. Bilo je vznemirljivo iznenadenje, da si aparat lahko priključil mestnemu omrežju!... Potemtakem lahko tu od mize, ne da bi moral iz sobe, pokliče gospo majorjo — govori z njo, drug z drugim — kakor večeraj! — Nemara — nemara bi lahko iztuhlat kakršnokoli pretežvo? Prav za prav se nista vsega do kraja domenila! Ze sama zavest, da lahko priključi njen glas na oni konec voda, je bilo darilo — v izkušnjava, da bi takoj poizkusil, se je kri hitreje javila — čisto, čisto tiho se je oglašala tudi misel, da bi šel še enkrat tja — da bi se osebo poslovil. Mar ni rekla "Na svidenje!"?

Ko je vse, kar je bilo užitnega, spravil z voljo lakoto, si je prižgal Abt zadnjo debelo cigareto iz zlate Mangienove doze, se zadovoljno zleknil v udobni naslanjač ter z nežnimi pogledi božal telefonski aparat, ki mu lahko vsak hip izpolni željo. Nič ni motilo njegove udobnosti, razen žalostna misel, da ne more z nikomur deliti svojega blagostanja. Tisti bledi, slabokrvni, droben obraz plavalase Friede iz kemične barvarnice na primer.

Zaman jo je zasramovala vsa hiša; sama je vedela, da se v svojih razhojenih čevljih in zapranih jopicah ne more prav nič zanašati na upravičeno zasmehovanje prismojete, ki se je, kakor so govorili, imel za "nekaj boljšega" od sebi enakih. Vzlic temu je bila vesela, če ji je dovolil, da je skrbela za njegovo obleko. Kako lahko bi ji zdaj bogato povrnil vse, če ne bi bilo popolnoma nemogoče, da bi stopil predno v baronovi obleki, v baronovem kožuhi! Misli bi morala, da je koga ubil ali vsaj kam vlomil.

Edino, kar bi lahko storil zanjo, je to, da ji pošlje vstopnico za gledališče; na vso moč rada je hodila v gledališče, pa naj bi vsaj enkrat sedela udobno na mehkem sedelu, namestu da stoji na neboljnih, slabih nogah, po tovarni se zvečer, in to celo v svoje razvedrilo! Hotel je izbrati zanjo prav zabavno, veselo žgo, telefonično je naročil časnik, pisemski papir in cigarete, ter željno pričakoval obse del z zmedenim nasmehom okrog ust kakor obdarovan otrok, ki obnavlja se sega po novi igračici.

Mar ni bilo vse kakor v pravljici? — Nečesa bi rad, pa ne greš ponj, vse si daš prilesti, svojo željo izrečeš v slušalo in obsesti, tuje noge tekajo in prinašajo, karkoli si pač poželes. Komur nikdar ne zmanjka denarja, živi v deveti deželi, ni se mu treba ukvarjati s čarodelnim svetilko, samo telefon vzameš pred usta, in namestu velikana plane v sobo fante s srebrnimi gumbi, prinese časnik, papir, cigarete, takoj spet odhiti, da ti priskrbi sedež v gledališču, se postavi v vrsto, preriva in vztraja, dokler si ne pribori, kar hoče. Samo denarja je treba. Denarja! Potem je treba samo pritisniti gumb, pa ti letijo pečini golobi v usta — bog ve da res!

Kdor je vajen, da se sam potruži za vsako stvar, da po najmanjšem veselju najprej dolgo hrepeni in si ga težko pribori kakor Abt, ta ne more brez nejevolje vse kar takoj izpremeniti v trezno vprašanje cene, kakor je to doktor Landau tako pogosto razlagal. Kaj naj bi potem še mikalo človeka? Tiste pol ure v družbi lepe gospe ne moreš še enkrat kupiti za denar, in je zaradi tega tem bolj vabila kot edini pogled v zaprti svet na oni strani, v svet, ki mu niti kožuh niti listnica sama ne moreta odpreti vrat vanj.

Drugega nima izgubiti — da se odreče dveh dni, ni prav nikakršna žrtve, še eno noč v hotelu — še eno steklenico sekta — čemu?

V dveh vrstah je sporočil Mangienu njegovo osvoboditev in mu poslal pismo po postrežniku. (Dalje prihodnjic.)

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu s dvema polletnima.

IX. IZKAZ.

Ch. Pogorelec, na agitaciji v Ohu in Pa.	92½
Anton Zornik, Herminie, Pa.	21
John Zornik, Detroit, Mich.	10
Vincent Yaksetich, McIntyre, Pa.	9
John Tancak, Girard, O.	6
John Jereb, Rock Springs, Wyo.	6
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	5
John Langerholc, Johnstown, Pa.	5
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	5
Anton Blasich, Fontana, Calif.	5
John Rak, Chicago, Ill.	5
John Teran, Ely, Minn.	4
Bartol Yerant, W. Aliquippa, Pa.	4
Anton Skaberne, Maynard, O.	4
Anton Zidanšek, Sharon, Pa.	3
Frank Boltezar, Pueblo, Colo.	3
Frances Pogorelec, Pueblo, Colo.	2
Anton Tomic, Oakland, Calif.	2
Anton Leksan, San Francisco, Calif.	2
Frank Augustin, Imperial, Pa.	2
Ilija Bubalo, Johnstown, Pa.	2
Jacob Tomic, Crafton, Pa.	2
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	2
Lorenz Kavčič, Sygan, Pa.	2
Frank Martinjak, La Salle, Ill.	2
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	2
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill.	2
Lawrence Selak, Star City, W. Va.	2
Rudolph Fradel, Yukon, Pa.	1½
John Krebel, Cleveland, O.	1
K. Erznovnik, Red Lodge, Mont.	1
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	½

Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 215½ polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 250½.

Novi zakoni v strahu pred ustavo

Komaj je new deal spravil skozi spet nekaj svojih postav, že nasprotiki lomastijo po njih in jih tirajo na sodišča, kjer jih bodo skušali proglašiti neustavnim. Novi zakoni, tikačji se socialnih problemov, so kakor ptici v gnezdu, po katerih preže mačke je predno zlete. Sprejem Hillquitovega amandamenta k ustavi bi odpravil to nevarnost. Podpirajte ga v dobrobi bodoče socialne zakonodaje.

Napake komunistov so končno priznane

Piney Fork, O. — Članek iz "Delavske Politike" pod naslovom "Likvidacija kominterne" je zelo zanimiv. Tiče se sedmega kongresa komunistične internacionale, ki se je nedavno vršil v Moskvi. Na njemu so komunisti po ovinkih priznali, da njihova dosedanja taktika ni bila pravilna in so jo sklenili spremeniti. Seveda so to storili na svoj način, da bi izgledalo kakor da so le oni vedno in vselej v pravem. Kljub temu ves svet ve, da so sklenili na tem kongresu reči, kakršne so še pred nekaj leti razglajali za "socialfašizem", "buržvazne čednosti", "izdajstvo nad proletariatom" itd.

V to novo taktiko jih je primoralo brdko spoznanje, da so v Nemčiji s svojim prejšnjim rohenjem in razdvajanjem delavstva pomagali Hitlerju v sedlo. Prejšnja Nemčija je bila sovjetski Uniji prijateljica in zaveznica — zaslug socialne demokracije. Sedanja je sovjetski Uniji sovražna in nevarna. Ako bi komunisti v Nemčiji hoteli enotno fronto o pravem času, ko jim jo je socialna demokracija ponujala, bi bila Nemčija še prijateljica in zaveznica USSR. Tako kot je danes, pa se pripravljala na vojno z njo.

Med vojno in po vojni sem pazno sledil razvoju delavskega gibanja tu in v Evropi. Boljševiki so ustanovili internacionalo v Moskvi v namenu, da izvedejo svetovno revolucijo, še bolj pa, da z njo uničijo socialistične stranke. V Zed, država, so ustanovili komunistično in Proletarian stranko (slednjo v Michiganu). Komunistično so pozneje iz tehničnih razlogov prekrstili v Worker's party. Ko je sovrastvo in gonja proti komunistom nekoliko ponehala, je Workers' party spet postala Communist party, kar je še danes. Poskušali so tudi s farmer-labor strankami, ampak vsi njihovi napori na političnem polju so bili fiasko.

Prav tako neuspešni so bili v svojem delu za osvoboditev ali pa za razbitje unij AFL. Napadali in zmerjali so vsakega, ki je bil z njimi. S to rušilno taktiko so povzročili med delavci v unijah posebno še med premogarji, veliko zmede. Poskušali so med nami tudi z dualno unijo in oklicali stavko v Ohu in Penni, katero pa so zavozili bolj kot pa je bila zavezana katerakoli kdaj prej. To so potem priznali tudi komunisti sami v svojem teoretičnem mesečniku, o katerem sem takrat bral v Proletarcu. S svojim vpitjem in frazami so premetili marsikakega delavca, ki se je po nepotrebnem izpostavljaval. Veliko je bilo aretiranih in deportiranih. Marsikdo izmed njih je danes razočaran in preklinja svoje komunistične učitelje.

Na VII. kongresu v Moskvi so se komunisti ozrli po svojem

polju širom sveta in videli, da je opustošeno, kakor da ga je uničila toča.

Tudi med Slovenci v Ameriki so poskusili z razdiralnim delom. Kupili so buržvazni list "Slovenija", dodali k naslovu delavska, dobili k listu iz starega kraja dobrega zdržbarja in nato vpili, da Proletarec kmalu propade in da je socialistična stranka mrtva, zaeno pa so skušali razbijati naše shode in delili provokativne letake. Socialisti, ki smo bili aktivni v onih letih, se tega pač predobro spominjamo.

Najeti zdržbar iz starega kraja je v svojih naporih do kraja izpodletel. Propadel je list Delavska Slovenija, ki je stal hrvatske delavce mnogo tišoč dolarjev. Poskusili so nato še s par slovenskimi listi — pa se jim tudi niso obnesli. Slovenci delavci so pač kaj kmalu spoznali, kam pes taco moli. Toliko več škode pa so komunisti povzročili med Hrvati. Veliko bivših hrvatskih komunističnih propagandistov je danes razočaranih in niso več sposobni za agitacijsko delo. Prevrali so v svojih upih in bojih samemega sebe.

Spominjam se tudi, kako so komunisti napadali nemške socialdemokrate in jih vpraševali, čemu niso po strmoglavljenju kajzerja proglasili proletarske diktature. Proglasili so jih za izdajalce in kaj vem kaj še. Kdor pa je pred vojno poznal nemški narod, in kdor je vedel, čemu so francoske, angleške in ameriške čete ostale v Nemčiji tudi po končani vojni, bo priznal, da socialisti v takih razmerah niso mogli storiti nič več kot so. Z daljave je seveda lahko vpiti nanje in jim predbacivati napake. Socialisti v Nemčiji so izvajali demokracijo, brez kakršne bi bila komunistična stranka nemogoča. In kaj so delali komunisti? Norčevali so se iz demokracije in ji v državnem zboru skupno s hitlerjevci kopali grob. Zdaj vsi njihovi napori na političnem polju so bili fiasko.

Tako se je po vseh povojnih letih komunističnega razdiranja izkazalo, da je bila taktika socialistov pravilna. Zato so se zanjo zdaj izrekli tudi komunisti.

V Nemčiji je zmagal nacionalizem, prepojen z imperialističnim duhom ter z geslom "Nemčija nad vse". Ako pa bi komunisti napravili tak sklep, kakor sedaj, v času svojega prejšnjega kongresa, je skoro gotovo, da bi bilo delavsko gibanje postalo enotno in tako mogočno, da bi razmahu fašizma zaprlo vrata.

Moje mišljenje je, da je za socialistično stranko v tej deželi boljše, ako ne sklene s komunisti nobene zveze. Komunisti se vsled svojih zvijač, laži in manevrov diskreditirani in nimamo v njihovem zavezništvu za delavstvo kaj pridobiti. Pre-

NOTRANJA IN VNANJA POLITIKA V ITALIJI VSA V ROKAH ENE OSEBE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ako bi bile dežele, ki so zastopane v društvu narodov, zrelješe za kolektivno mirovno akcijo, bi Mussoliniju stopile na prste, namesto da ga tolažijo in mu obljubljajo koncesije na račun Etiopije in njenega ljudstva. Kajti človek, kakor je on, je miru nevaren prej ko slej, svet pa potrebuje ustvarjenje odnošajev, ki mu bodo dali vsaj zasilno jamstvo za miren razvoj. Kajti vojna je katastrofa za vsako deželo, neglede ali je v nji zmagovalka ali poražena.

Zveza unij angleškega delavstva in mednarodna zveza strokovnih unij sta diplomate v Ženevi opozorile na to dejstvo in izjavile, da če oni ne preprečijo Mussolinijevih vojnih nakan, bo to storil mednarodno organiziran delavski razred s svojimi sredstvi. Največja potreba Evrope danes je, da zasluženo Italijo osvobodi iz Mussolinijevih klešč. Potem ji bo tudi s Hitlerjem lažje obračunati.

O konferenci in naznanilu o društvenem slavlju

Bridgeville, Pa. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice je imela sijajen poset. Chas. Pogorelec iz Chicaga, ki se je udeležil, je napravil s svojimi izjavami jako dober vtis. Govoril je v prid soc. stranke, Prosvetne matice, Proletarca in delavskega gibanja v splošnem. "Zares, Charles je 'fest' fant," so rekli ljudje. Mnogi so ga videli ob tej priliki prvič. Pa tudi govoril je tako iz duše, da je marsikdo potem omenil — "še bi ga poslušal."

FRANK BAVDEK

Krayn, Pa. — Tu je po dolgi in mučni bolezni na želodčnem raku preminul Frank Bavdek. Rojen je bil 20. marca 1886 pri št. Vidu nad Cerknico. V Ameriko je prišel l. 1903. Delal je v Clevelandu, v Johnstownu, največ svojega življenja pa je prebil tukaj. Svoječasno je bil zelo delaven v soc. stranki. Na prošli konvenciji SNPJ v Chicagu je zastopal društvi št. 174 in 274. V društvenem življenju je deloval do zadnjega. Bil je prvi predsednik društva Zarja Svobode št. 11 SDPP (zdaj združena s SNPJ), po združenju pa je vedno zavzemal kakor urad v društvu št. 174. Ko je umrl, je bil predsednik tega društva. Pokojnik je bil človek kremenitega značaja in ga bo mo prav težko pogrešali. Ako bi hotel opisati vse njegove aktivnosti in uspehe, bi vzelo debelo knjigo.

Smrt nam ga je iztrgala, ampak delo, ki ga je izvrševal, in ono, ki ga je negoval, živi.

Zapušča soprogo, dva otroka in mnogo sorodnikov. In pa seveda množico prijateljev, ki se ga bodo spominjali do konca svojih dni. Preostalom iskreno sožalje. — Louis Sterle.

Šest rudarjev zgorelo

Na Almi, Colo., je dne 8. septembra zgorelo v stanovanjski hiši ("bunkhouse") šest rudarjev. Dvanajst se jih je rešilo. Požar se je dogodil ponoči, ko so rudarji spali. Alma, ki je 13.500 čevljev nad morjem, je septembra že obeta z zimo. V njenih zlatih rudnikih je delalo v prejšnjih desetletjih med drugimi tudi veliko Slovencev. Možno je, da je bil med zgorelimi rudarji tudi kak naš rojak. Brzjav AP iz Alme ne navaja narodnosti ponesrečencev.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.

Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1384

Pristna in okusna domača jedila
Cene zmernе. Postrežba točna.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.

NAŠA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

V NOVIH PROSTORIH

CLOTHCRAFT Union Made

POVRŠNIKI

OBLEKE

SUKNJE

IZ CISTE

VOLNE

16.00

Obleke po meri \$21 in več;

hlače po meri od \$3.95

Mocnik Clothing, Inc.

6421 ST. CLAIR AVENUE

CLEVELAND, O.

V Slovenskem narodnem domu

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični

dnevnik. — Naročnina: \$6.00

na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50

za tri mesece.

Naslov: 540 W. Juneau Ave.

MILWAUKEE, WIS.

BARETINCIC & SON

Tel. 1475

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

AKO ste prejeli Proletarca, ne da bi si ga sami naročili, je vam bil poslan, ali pa izročen po naročilu nekoga, ki želi, da ga prečitata in ako vam ugaja, da si ga naročite. Prečitajte to številko Proletarca pazno, in uvideli boste, da vam vaš prijatelj nudi list, ki je res vreden, da postanete njegov naročnik.

BOJ ZA 40-URNI DELOVNI TEDE

Skrasjanje delavnikov ni vprašanje samo ene dežele. Kajti če smo delavci v Italiji garati 10 ur za malenkostno plačo, kako naj francoske tovarne tekmujejo z njimi, ako morajo svojim delavcem plačevati več za 8 urno delo? In tako lahko primerjamo deželo z deželo.

Zaradi tega je mednarodni delavski biro, z uradom v Zenevi, vzel problem skrasjanja delavnikov na svoj dnevni red ne kot zadevo poedinih dežel, nego kot svetovni problem.

Na svojih prejšnjih posvetovanjih je zaključil še marsikaj koristnega za delavce, dasi veliko tega ni dobilo veljave, ker nekatere zbornice nočejo ratificirati njegovih sklepov. Kljub temu se mednarodni delavski biro pod okriljem lige narodov, kateremu je zdaj pridružena tudi zveza delavskih unij sovjetske Rusije, veliko briga za skrasjanje delavnikov. Na njegovi konferenci, ki se je vršila nedavno, je bil sprejet načrt za uvedbo splošnega 40 urnika po vsem svetu. Glavni člen v nje-mu pravi:

"Vsaka članica mednarodne organizacije dela, ki ratificira to konvencijo, se izjavlja v prilog:

a) načela 40-urnega delovnega tedna, s katerega uvedbo se zaveže, da ne bo dovolila znižanja življenjskega nivoja delavcev in nameščenec;

b) osvojitve in podpiranje mer, ki bi bile primerne, da se ta cilj doseže.

Obvezuje se, da se bo izvajalo to načelo v raznih kategorijah zaposlenosti, v zmislu detajlnih določb, ki jih bodo vsebovale razne konvencije, ki jih bo ta članica ratificirala."

Resolucija se glasi: "Konferenca je torej sprejela načrt konvencije, ki izjavlja, da odobrava načelno 40-urni delovni teden.

Smatramo, da uvedba tega načela ne sme imeti za posledico, da bi se zmanjševali tedenski, mesečni ali letni prejemki delavcev in nameščenec, naj bodo kakršnekoli metode, po katerih se zaračunavajo, niti da znižuje njih življenjski nivo.

Poziva se vlade: 1. Da ukrenejo potrebno, da se vsako prilagodevanje med plač in delo v čim večji meri izvrši potom neposrednih pogajanj med interesiranimi organizacijami delodajalcev in delojemalcev.

2. Da podvzame ali olajša po zaslišanju interesiranih organizacij delodajalcev in delojemalcev, sklene primerno, da, ako bi bil sporazum med interesiranimi strankama nemogoč, spor predloži že navedenim organizacijam za reševanje mezdnih vprašanj in da bi se taki organizmi, če se ne obstoje, ustanovili.

Da periodično pošljejo mednarodnemu uradu dela poročila o ukrepih, ki so jih storile za uvedbo 40-urnega delovnega tedna in za ohranitev življenjskega nivoja delavcev in nameščenec.

Konferenca je na zadnjem svojem zasedanju sklenila prvo konvencijo o uvedbi 40-urnega delovnega tedna, ki se nanaša na izdelovanje steklenic; postavila pa je na dnevni red zasedanja v letu 1936. primerne konvencije za razne druge industrije.

Topalović kaznovan

Starokrajski listi poročajo, da je bil dr. Živko Topalović kaznovan na 10 dni zapora in 2000 dinarjev globe, ker je brez predhodnega dovoljenja ministrstva notranjih del (dr. Korosec) pozval pismo svoje prijateljke, da vrše priprave za osnove socialističnega političnega pokreta.

To vest je razposlal poluradni novinski urad vsem časopisem v Jugoslaviji, s priporočilom, da naj jo priobčijo. Predno torej dobi Jugoslavija resnično socialistično stranko, bo moglo še precej Save in Drave izteči v Donavo.

Oportunizem komunistov

V 8. okraju v New Yorku kandidira v mestni svet Geraldine Chaney, katero je indorsirala tudi newyorška komunistična stranka in umaknila svojega kandidata. V apelu za njeno izvolitev pravi komunisti, da Chaney zasluži njihovo podporo, ker je članica črnega plemena, boriteljica za pravice zamorcev in v svojem delovanju približana delavskim principom ter neodvisni delavski politični akciji.

Dejstva govore seveda drugače. L. 1932 je glasovala za Hoovera in lani pa se je registrirala za članico demokratske stranke.

KULT MNOGOŽENSTVA V ARIZONI VZLIC VELIKI KRIZI

Veliki krizi je v Zed. državah še vedno nekaj ljudi, ki hočejo ne samo veliko otrok ampak tudi več žen. Eden teh je "škok" John Y. Barlow v Arizoni, ki je ustanovil kult mnogoženstva. Vsakdo, ki se zapiše v njegovo cerkev, je dolžan poročiti več kakor eno ženo. Ker pa mu je po zveznih zakonih samo ena dovoljena, mora ostale vzeti v brak tajno. Oblast je za to prepovedano razmerje izvedla skozi prošnje za relief. Kolonija bigamistov se nahaja v hribih, od kjer so prosili za podporo prihajali v Kingman. Ker se je icerfu v par slučajih zdelo, da vpraša za relief preveč žen enakega imena,

Volilna kampanja v Clevelandu

Cleveland. — Zopet se bliža čas, ko si bodo volilci tega in drugih mest v Ohio zbrali svoje zastopnike v občinske odbore. Prva volilna bitka — primarne volitve — se bo vršila v tork 1. oktobra.

Municipalne volitve so po sedanjem mestnem čarterju označene za nestranske, kar je res le na papirju, kajti ne republikansko ne demokratsko stranko se z "nestranskimi" volitvami ne odpravi. Kandidati obeh se tepejo za korita. Pri tem jim pomaga zavajalno časopisje — angleško in drugo — med njimi tudi slovenska Ameriška Domovina, ki je zlo za to naselbino.

Kakor ne odpravijo "nestranskih" volitve kapitalističnih strank, tako tudi socialistična deluje naprej za svoj program in v politiki. Socialisti v Clevelandu so se potrudili, da gredo lahko tudi zavedni delavci na volišče in glasujejo za SVOJE kandidate, ki zastopajo delavski program in koristi delavskega razreda. Socialisti sicer še nismo v stanju nominirati celotno listo, ampak kljub temu je volilec dana prilika protestirati v tork 1. oktobra z glasovnico v roki proti obstoječim razmeram.

Socialistični kandidat za župana je Robert D. Dulea. V wardama, kjer je Slovencev največ naseljenih, pa sta naša koncilmanska kandidata Louis Zorko v 23. wardi in Frank Barbič v 32.

Sedanjí volilni red določa, da gresta v vsak urad na končne volitve le tista dva kandidata, ki dobita pri primarnih volitvah največ glasov. Vsled tega so po tem "nestranskem" sistemu primarne volitve v tork 1. oktobra največje važnosti. Isto velja za župana, to je, tista dva kandidata, ki dobita na primarnih volitvah največ glasov, ostaneta na končnem tiketu. Socialisti so se po prejšnjem sistemu za primarne volitve prav malo brigali, čestokrat nič. Zdaj je drugače, kajti naša politična moč bo ocenjevana na podlagi glasov, ki jih dobe socialistični kandidati v tork 1. oktobra.

V času, ko sem napisal ta dopis, datumi za socialistične kampanjske shode še niso bili določeni. Oglašani so in bodo v tujaknjih listih, z napisi, letaki in z ustmeno agitacijo. Vas pa vabimo pri tem na sodelovanje.

Omenim pa lahko na tem mestu, da se vrši slavje 30-letnice Proletarca v nedeljo 29. sept. v Slov. del. domu, iz katerega lahko napravimo, če združimo svoje moči, res sijajno delavsko manifestacijo. Na tej jubilejni proslavi nastopijo tudi naši kandidati, med njimi R. D. Dulea. (Več o tem slavju je v drugem dopisu v tej številki.)

V dneh od 22.-29. sept. bodo tu slovesnosti takozvanega evharističnega kongresa. Vse temeljne sile reakcije so na nogah, da mobilizirajo ljudstvo za čimboljši izid svojih namenov. Med Slovenci pa se agitira v ta namen še posebej, ker pride sem ljubljanski škof Rožman. Delavstvu niso klerikalne prireditve še nikdar koristile in mu ne bodo. Procesije niso še nikdar pripadle dežja, ne odgnale hudoourja. Zato se večinoma pečajo s posmrtnim življenjem.

Ampak bitka za obstanek se ne vrši po smrti, pač pa v življenju. Čitali smo o impozantni manifestaciji zavednega delavstva v Sloveniji. Vršila se je to poletje v Celju. Iz vseh krajev je pohitelo ljudstvo na to veliko izražanje delavske solidarnosti v posebnih vlakih. Za tak ogromen uspeh je bilo treba veliko požrtvovalnosti, kajti tudi nje tare brezposelnost, beda in druge nadloge.

Slovenci v Clevelandu, tudi mi lahko — z veliko manjšimi žrtvami — demonstriramo enako veličastno na našem slavju 29. sept. v Slov. del. domu v Collinwoodu. Črta med nami in mračnimi silami postaja čezdalej bolj jasna in opasnost dolufizma je vedno večja.

Kar je bilo za Slovenijo Celje v pričetku julija, to naj bo za Slovence v Clevelandu in drugod v Ohio nedelja 29. septembra. Zavedni slovenski delavci, vsi na plan!

Joseph Jauch.

Domača zabava brezposelnih

Chicago. — Slovenski klub brezposelnih, pridružen k Workers' Alliance, priredi domačo zabavo v soboto 21. septembra v svojih prostorih na 2544 So. Millard Ave. Prične se ob 8. zvečer. Vstopnice, ki stanejo samo 10c, dobite pri članih in članicah kluba. Imeli bomo pravo starokrajsko godbo pod načelstvom dobroznane godca Puclja, ki je mojster valčkov in polk. Tudi okrepi bo v izobilju. Naš Pepe je klubu daroval električno uro, ki jo dobi imetnik najzrenejše številke.

Namen te prireditve je okrepiti klubovo blaginjo, kajti imamo razne stroške, vse v zvezi z delom, ki ga vrši klub. V aktivnostih Workers' Alliance je naš klub med prvimi. Pošilja delegate na konvencije in ožje sestanke, sodeluje tudi pri manifestacijah, v stavkah in v delavskih akcijah vobče. Vse to prinaša tudi stroške. Sredstva pridobivamo največ z zabavami. Zato vas klub vljudo vabi na veselico v soboto 21. sept., da nam pomagate k čimboljšemu uspehu. To bo v korist vseh delavcev, ki se trudijo, da izvojujejo boljše razmere in boljji obstoj človeške družbe.

Za klub brezposelnih št. 61, John Hujan.

je poslal v naselbino proizvedevalce in socialne delavce, ki so odkrili vso stvar. "Socialni delavci" so v svojem poročilu navedli ugotovitev, da so otroci teh bigamistov "izredno razumni". Na sliki na levi je "škok" J. Y. Barlow s sedmimi otroci in eno ženo. Vseh otrok ima 19 in nekaj žen. Na desni spodaj je sodna palača v Kingmanu, Ariz., kamor so tirali poligamiste na obravnavo. Na vrhu je prosekator E. E. Bolling in tik njega učiteljica Nancy Thiele, ki je po preiskavi v koloniji "mногоženstva" izjavila, da so otroci odgovarjali na njena vprašanja izredno razumno.

TEŽKOČE NA HOLANDSKEM

Holandski vladi predseduje Coliju z večino petih meščansko-konservativnih strank. Mala dežela je za desetih večja kakor Belgija in ima osem milijonov prebivalcev. Dežela je pravi kmetijski producent in je tam zlasti živinoreja vzorno razvita. Po vsem svetu prodajajo žvino, mleko, sir, maslo in druge pridelke. Razvito je tudi cvetličarstvo. S padcem angleške funta je pa prenehal izvoz v Anglijo, ker je blago predrago in v vzhodnoindijskih vodah je holandsko plovstvo izpodrinila Japonska. Tako je nastala gospodarska kriza in nezaposelnost.

Vlada je pričela uvajati deflacijo. Mezde so padle v dveh letih več kakor za eno tretjino. V letu 1935. je hotela vlada ponovno znižati mezde državnim nameščenecem, učiteljem, socialnim rentnikom in penzionistom. Tako je deflacijska politika izčrpala vse ljudske sile.

Holandska ima obnem velike kolonije, ki štejejo nad 50 milijonov malajskih prebivalcev. Trg v teh kolonijah je odzvela Japonska. Japonska pa v kolonijah vrši tudi protiholandsko propagando.

V sedanjem kritičnem položaju, ko si reakcionarna vlada ne ve pomagati, se prav resno razpravlja o tem, da bi, kakor v Belgiji, vstopili socialni demokrati v vlado. In kakor v Belgiji Henrik de Man, zahteva tudi holandska socialna demokracija boj proti krizi z nadržtom dela, kakor velika javna dela, po načrtu se vršče industrializacije, torej prav nasprotno, kakor je deflacija:

Zadnji piknik v tem letu, ali nekaj o počasnosti

Johnstown, Pa. — V nedeljo 15. sept. priredi klub št. 5 JSZ piknik v Zalbe parku. Očitajo nam, da smo socialisti počasni, pa smo se vsled tega iz prijaznosti do drugih organizacij zakasneli tudi s piknikom. Naj imajo podporna in druga društva prednost. Zdaj, ko se bliža sezona piknikov h koncu, pa smo tudi mi na vrsti.

Sodrug i somišljeniki, ta prireditev je obnem slavje 30-letnice Proletarca in 25-letnice JSZ, zato pričakujemo, da bo udeležba z vašim sodelovanjem še toliko večja, kakor bi bila brez tega slavja.

Sporod bo pester. Imeli bomo sportne tekme, petje zbora "Jugoslavija" itd. Glavni govornik bo George W. Hartman, socialistični kandidat za člana vrhovnega sodišča.

Tekme bodo za otroke in odraslene. Igrala bo slovenska Moxham godba. Klub št. 5 JSZ vas vljudo vabi, da pridete na to slavje.

Theresia Slavach.

"Red Star Orchestra" vabi na svoj koncert

Chicago. — V področju kluba št. 20 JSZ, ki ga tvorijo naši srbski sodrug i na severni strani, deluje kot naslednik bivšega tamburaškega zbora "Crvena Zvezda" skupina mladih godbenikov pod označbo "Red Star Orchestra".

V soboto 14. sept. priredi v prostorih kluba št. 20 JSZ na 2250 Clybourn Ave. svoj koncert. Spored vključuje točke, ki jih bo igral orkester, nagovor sodrug i Eugene Turek, Mike in George Chavichh nastopita vsaki v svoji točki z deklamacijo. E. Turek in Anna Chavich bosta zaigrali v duetu na violino, v pevskem trio pa nastopijo Natalie in Anna Chavich ter G. Turek. Poleg teh bo več drugih nastopov, torej zelo pester spored.

Vstopnina za odraslene 20c in za otroke 10c. Pridite, da vidite, v koliko smo napredovali med mladino, katera pri svojih naporih potrebuje ne le gmotne ampak prav tako tudi moralno oporo sodrugov. — Odbor.

Socializem napram boljše vnu

Randova knjigarna (Rand Book Store) v New Yorku je izdala nov pamflet v angleščini z naslovom "Socialism versus Bolshevism", ki obravnava razmerje in razlike med nazori teh dveh gibanj. Pamflet vsebuje zgodovinska dejstva in je vreden, da ga prečita vsak razumen delavec. Posamezni iztis stane 10c, 25 izvodov stane \$1.50 in večja naročila pa imajo še znatnejši popust.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

X. IZKAZ.

Bridgeville, Pa. Konferenca št. 1 JSZ zap. Penna. \$25; nabrano med zastopniki \$5.55, skupaj \$30.55.
Girard, O. Klub št. 222 JSZ \$25.00.
Power Point, O. Klub št. 9 JSZ \$10.29.
Barberton, O. John Jankovich \$1; Neimenovan iz Clevelanda \$5; Ignac Flere, Niles, 60c; Joseph Cvelhar, Sharon, Pa., 10c, skupaj \$6.60. (Poslal Charles Pogorelec.)
Cleveland, O. Nabrano na sestanku kluba št. 49 JSZ \$4.10.
Lawrence, Pa. Louis Britz \$2.00.
Bridgeport, O. Klub št. 11 JSZ \$2; Joseph Snoy 25c, skupaj \$2.25.
McIntyre, Pa. Joseph Mavsar 30c; po 25c: Vincent Yaksetich in Anton Modic, skupaj 80c. (Poslal Vincent Yaksetich.)
Shadyside, O. George Vucelich 25c.
Windsor Heights, W. Va. Louis Mihačič 25c.
Indianapolis, Ind. Val. Stroj \$1.00.
Boone, Colo. Mike Pogorelec 20c.
Sygan, Pa. Prispevali: Joseph Derovšek, Miss Kramler, Mildred Virant in Lorenc Kavčič, skupaj \$1.00. (Poslal Lorenc Kavčič.)
Skupaj v tem izkazu \$84.29. Prejšnji izkaz \$310.12, skupaj \$394.41.

Naročajte knjige iz Proletarceve knjigarne.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA" Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00 Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list i-za tajništvo je: 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN AND SURGEON OFFICE HOURS: At 3724 W. 26th Street 1:30-3:30; 6:30-8:30 Daily Tel. Crawford 2212 At 1858 W. Cermak Rd. 4:30-6:00 p. m. Daily Tel. Canal 1100 Wednesday and Sunday by appointments only Residence Tel.: Crawford 8440 If no answer — Call Austin 5700

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGO

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cieru in Berwynu in dovažajo čistega na dom

TOČNA POSTREZBA 1727-1731 W. 21st STREET

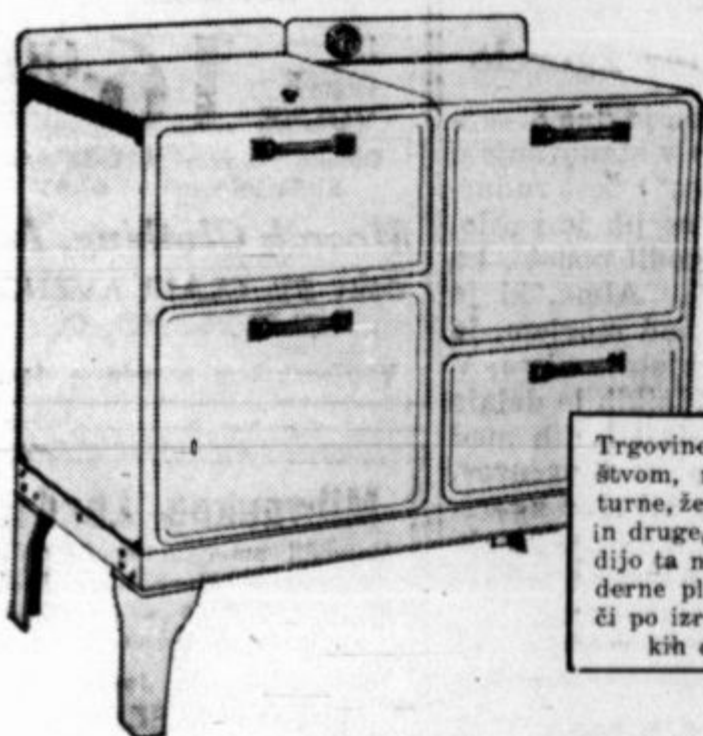
DELO JAMCENO CHICAGO, ILL.

Telefoni: CANAL 7172-7173

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL. Tel. Lincoln 4700 PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

V RAZPRODAJI!

Trgovine s pohištvom, manufakturne, železninske in druge, vam nudijo ta mesec moderne plinske peči po izredno nizkih cenah

Splošno znane CROWN Buffet plinske peči

Za izredno malo ceno lahko modernizirate svojo kuhinjo, ako nabavite plinsko peč najnovejšega izdelka in modela, jamčena od priznanih izdelovalcev. Prevečena je s porcelansko snovjo (izvzemi korinčnih obel), kar mogoča lahko čiščenje. Oven Heat Regulator in avtomatični prižigalce na vrhu, lahko odpirajoči predali za pečenje, varnostna vrata in mnoge druge posebnosti. Popolna izolacija gorilnega oddelka brani uhanju vročine iz peči v kuhinjo. Oglejte si to izredno ponudbo še danes v Public Service trgovinah. Poslužite se našega ugodnega načina odplačevanja.

\$5 za izmenjavo za vašo staro peč vas stane nova samo \$54.50 dostavljena in instalirana Redna cena \$59.50 Takojšnji obrok samo \$4 — Imate 18 mesecev za ostale obroke

To cover interest and other costs, a somewhat higher price is charged for appliances sold on deferred payments. PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

VOJNA BARBARSTVA

Glasilo delovnih žen v Sloveniji, "Ženski List", vsebuje v izdaji z dne 1. avgusta med drugimi sledeči članek:

"Bolgarka Anastazija Pavlova pripoveduje... Ko so naši možje odšli, so grški vojaki pričeli posiljevati žene. 3. vojaki so zaporedoma storili silo enemu dekletu. Ko so prišli do moje hiše, so me vprašali, kje imam hčerko. Odgovorila sem jim, da je bolna in je zdoma. Vdrl so v hišo, me pobili s puškinim kopitom na tla in oropali sobe. Ker niso našli hčerke, so storili silo meni."

Med vojno so bile švicarske meje na vso moč razsvetljene, da so tuji zrakoplovi takoj spoznali, da so nad nevtralnimi tlemi. Kljub temu so "pomotoma" neke noči francoski zrakoplovi bombardirali neko švicarsko tovarno orojnjo in razmestili vse delavstvo. Delavci so bile same žene in otroci, ki so izdelovali orožje za Nemčijo.

V nemškem mestu Karlsruhe je razpel šotore Cirkus Heinbeck. Pričela je predstava, kateri je prisostvovalo veliko število gledalcev, med njimi večina žena in otroci. Nad mestom je krožil francoski avion. Pilot je v cirkuskih šotorih videl vojaške barake. Usula se je toča krogelj in strahovito razmesarila gledalce.

Dva francoska avijatičara sta letela nad Stuttgartom v Nemčiji. Na ravni cesti sta zagledala regiment nemških vojakov. Dala sta odpreti strojnice, ki so usule ogenj. Šele tedaj sta spoznala, da je regiment le nedolžna procesija.

Pri šapcu v Srbiji so našli strahovito pohabljenega vojaka: enemu so bile iztaknjene oči in nadomeščene z gumbi uniform. Drugemu, poročniku, je nedolžno razparal trebuh na ta način, da mu je v zadnjico vtaknil koruzno steblo.

Rusi so zavzeli Dolhopolje 8. dec. 1914. Ustrelili so kmeta Kahana in križali vaščana Polzele. Pred križ so postavili stražo, ki so jo izmenjavali, dokler križani ni izdihnil. Ustrelili so jih.

Johnson o znižani meri in daljšanju delavnika

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Hugh Johnson je bil načelnik NRA. Po mišljenju je konservativni kapitalistični politik. Ampak se kljub temu zaveda, da če kapitalizem ne bo poginil, mora nuditi ljudstvu priliko za delo in plačo, ki bo vsaj zaslužno omogočila dostojno preživljanje.

Iz teh njegovih izjavanj je jasno, da je delavsko ljudstvo prav v takih razmerah, oziroma celo v slabših v sled znižanih plač in podaljšanega delavnika, kakor je bilo prva leta krize. In kakorkoli on veruje v svobodo kapitalizma, je vendar uverjen, da je zvezno reguliranje po vzoru prejšnje NRA potrebno.

Ampak tudi to ne bo zadostovalo. Brezposelnost s takim sredstvom ne bo odpravljena. To je naloga, katere kapitalizem ne zmore, pač pa le stranka, ki je za odpravo kapitalizma in ga bo odpravila, kadar ji ljudstvo poveri oblast.

dili so kmetico Sternovo, ki je bolna ležala v postelji in zagnala hišo v kateri se je nahajal njen mož...

Tako se bi lahko naštevalo slične dogodbe brez konca in kraja. "Vojna je barbarizem." Mussolini meni, da je vojna cedilo za očiščenje naroda (prebivalstva poedine dežele). Vse, kar je zdravega, obvelja v nji kakor jeklo. Številke iz prošle vojne ne potrjujejo njegovega bahavega nacionalističnega mnenja, kajti ves svet je v krizi, ki mu jo je svetovna vojna ogromno pospešila in povečala.

Kajti posledica krvavega poglavlja 1914-18 je:

- 9 milijonov sirot.
- 10 milijonov beguncev.
- 10 milijonov mrtvih.
- 21 milijonov ranjenih.
- 9 milijonov ujetnikov.
- 5 milijonov vdov.
- 187 milijard dolarjev stroškov.

Neprecenljiva škoda. 4063 razrušenih mest. Nezmagljivi vojni dolгови. Kriza, ki davi ustvarjajoče.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Tu je bil na agitaciji za ustanovitev socialistične mladinske postojanke (YPSL) Ben Shangold, dijak na ohijski univerzi. Z mojim sinom sta obiskala precej mladine in vabila ljudi na shod, ki je bil sklican v ta namen za v torek 10. sept. v društveno dvorano na Boydsvillu.

Mladi agitator Shangold nima plače za svoje delo. Potuje peš, vozi pa se, kadar ga kak avtoist povabi k sebi.

Gibanje brez mladine nima bodočnosti. Vsi si jo skušajo pridobiti. V diktaturah je to privilegij edinole vlade. V demokratičnih deželah pa tekmujejo za naklonjenost mladine razne stranke in cerkve. V korist mladine je, da gre v organizacijo, katera hoče preurediti družbeni red tako, da bo delovnemu ljudstvu v korist. Taka organizacija je socialistična mladinska liga in pa mladinski odseki klubov JSZ.

Starši, sodelujte, ako imate priliko, za pojačanje socialistične organizacije med mladino. Navajajte svoje otroke v čitanje socialistične literature, in videli boste, kako se bodo razvijali v delavske agitatorje in borce. — Joseph Snoy.

Podhranjeni otroci

New York Board of Education pravi v svojem poročilu med drugim, da trpi 135.000 otrok v newyorškem mestu na posledicah pomanjkljive in slabe hrane. 18 odstotkov newyorških otrok mora torej trpeti boleznijo, ki jim jih je povzročil sistem, kateremu je profit prvi in glavni motiv, neglede na zdravje milijonov ali na uničenje otrok s pomanjkanjem.

Še več zlata

Produkcija zlata meseca julija po vsem svetu je zopet narasla. Izkopali so ga 2.499.000 unc, ali več ko kdaj prej, od kar se vodi statistika o produkciji zlata.

UIMA V FLORIDI

Prešli teden je divjal v Floridi hurikan, ki je uničil okrog 700 življenj in povzročil posebno v obrežnih krajih milijone dolarjev škodo. Tudi železnice so bile na mnogih krajih razdejane, kljub temu so v splošnem v dneh katastrofe prizadetim krajem še najboljše služile. Na sliki je vlak, ki je vozil ponesrečence iz razdejanih krajev v bolnišnice bližnjega mesta.

STAROGORSKI:

NOČ MALE VERICE

Bil je sončen, vroč popoldan meseca avgusta. Ura v zvoniku predmestne cerkve majanega mesteca je odbila na majhen zvon štiri četrtinke, da se je zdelo, kakor da nekdo kliče nekoga, ki preti zamuditi; nato pa še s štirimi udarci na veliki zvon, kakor da ded mrmarje miri tistega, ki ga je klical.

In tisti čas je mala, drobna Verica stopila iz hiše tam v predmestju, na pol razpadle, v kateri je stanovala njena teta, stara ženica, upokojena tobačnica delavka. Verica se je s svojo starejšo sestro Marico mudila pri nji na počitnicah. Zivahna, bilo jo je povsod vse polno. Ko je stopila na cesto, ki je kazala z belo črto v bližnjo, zraven predmestja ležečo kolonijavo, je, kot otrok, ves po raziskavanju strmeč, z drobnimi otroškimi nožicami odločno stopila v tisto smer, kamor je kazala bela črta bele ceste. Saj tam so tudi hiše, samo bolj nizke, kakor tu, kjer je teta in okrog tistih nizkih hiš zelena drevesa, na katerih so jabolka in hruške.

Z otroškimi očmi opazujoč, jo je mikalo vse na cesti. Marjetice z belimi cvetovi v sredi zlatim gumbom, odvetel mleč z okroglo bučko, ki se je razpršila, če se je dotaknila z drobno ročico. Sama ni prav vedela, kako je prišla v kolonijo vas in kako je zašla na vrt kmetice Mike. Tako lep je pač bil tisti vrt, da se ni mogla premagati, da bi ne stopila vanj. Jablane so držale na svojih vejah okrogla jabolka, ki so gledale Verico — vsaj nje se je tako zdelo — zvedavo in poredno, kakor bi govorile:

"Ali nas vidiš? Tam v mestu nas prodajajo, ko smo zrele. Sedaj pa še zorimo, še nam vilo počasi priliva sladkorja v naše čase, in ko bo do vrha prilila, tedaj nas lahko vzameš."

Verica se je smehljala z otroškimi očmi in usteca, jagodasto rdeča, so kakor na pol odprte, poljubljale vsenaokrog.

"Saj vem, da ste visoko," je rekla bolj nekeje v srce kakor v mislih in ročica, ki se je stegnila in ni dosegla, je pomigala kakor v pozdrav.

Tam, tiste hruške, rumenka-te, podolgaste so pripogibale veje, kakor bi pozdravljale:

"Verica, tako sočne, tako sladke smo. Glej, kako težko nas držijo veje. Čakamo, da prideš, da nas vzameš."

Verica je željno obliznila usteca in rekla:

"Majhna sem še, ve ste pa visoko. Pa bi vas tudi ne vzela, čeprav bi lahko, zakaj bolelo vas bi. Če bi tako katera skočila sem k meni v travo, eh, da ne pustila bi je ležati."

In hruške so, kakor bi jo razumele, razmajale z vejami tako tiho, nalahno, kakor bi pri-trjevale, kakor bi govorile druga drugi:

"Ti tam, na drugi veji. Zdi se, da ti je vilo že do zvrha na-

lila sladkorja, ker si rumena kakor čebeln vosek. Spusti se k Verici, temu majhnemu srčku tu doli, da bo vesela. Saj zato smo ustvarjene."

In glej, tista z druge veje se je tiho odščipnila z veje in kakor dragulj, padla k Veričinim nogam.

Verica se je v trenutku nekoliko ustrašila, ker je tako nepričakovano padla zlatorumena hruška k njenim nogam. A hruška jo je gledala, kakor bi ji govorila:

"Ne boj se me, Verica, v zemi me ni vzgrizni. Zakaj se strice tam zgoraj na vejah so me poslale k tebi."

In Verica je vzela hruško. Polna roka ji je bila in v srcu je nekaj veselo vriskalo. Hruška v rokah, vsa žametasta in mehka pa se je stisnila k drobnim prstkom, kakor bi govorila:

"Vgrizni! — Bele zobke v moje sladko meso, Verica."

In Verica je vgriznila. Po ustah se ji je razlil sladki sok, duhteč in tako prijeten, da se je z levico vsa srečna stisnila za prsi in rekla:

"Oh uj... kako je dobra!" In vgriznila je še bolj globoko.

Ni še pogoltnila grizljaja, kar se je, kakor iz zemlje vzrasla, pojavila kmetica Mika, okrogla, trebušasta ženska in vihtela s šibo, majala z glavno tako strašno, da je padla Verica hruška iz rok in ji grizljaj obtičal v goltancu.

"Hudri, hudri, ti grdoba," je kricala kakor čarovnica. Skočila je k Verici in jo zgrabila za drobna ramena:

"Kdo ti je dovolil? — Kako si si upala? — Ničvedno seme! — Ali so tvoje nruske, kaj? ... Le počakaj, pokažem ti!"

Verica ni mogla ničesar odgovoriti, tako je bila preplašena. Bilo ji je, kakor da jo je nekdo naenkrat, vso srečno in veselo, začaral s hudono besedo. Gotovo ni bilo Adamu in Evi strašnejše, ko ju je angel pogljal iz raja, kakor sedaj Verici, ko se je pred njo pojavila čarovnica in jo zgrabila s trdo roko.

Prijela jo je za mehko, drobno ročico in udarila s šibo trikrat po nežni dlani, da so se pokazale rdeče pege in je Verico zabolelo, kakor če bi se z nožem vrezala.

Bridko je zajokala, ali kaj, ko nikogar ni bilo, kj bi slišal njen jok. Teta je bila doma in ni vedela, kam je zašla Verica.

"To še ni vse," je rekla čarovnica. "Prava kazen še je sledi, da boš vedela krasti. Z menoj greš, da veš!"

Verica se je vsa sključila, tako silen strah jo je prevzel. "Saj ne bom več," je jecljala in trepetala. "Pustite me k teti!"

(Dalje prihodnjič.)

V Prosvetni matici je letos več društev ko kdaj poprej.

Po šestih letih diktature v Jugoslaviji

Jugoslavija ni še niti od daleč, demokratična dežela. Ima pa še vsaj nekaj "ostankov demokracije", kakor so to stvar definirali na sedmem kongresu kominterne.

Kljub tem ostankom je Jugoslavija država, v kateri je opozicija proti vladni praktično zabranjena. Tudi teror ni nič izrednega v nji.

Pod pritiskom njunih zaveznic Francije in Čehoslovaške se Jugoslavija vsaj navidezno trudi dati svojemu političnemu ustroju demokratični značaj. To v državi, ki hoče biti diktatura, toda na zunaj z vtisom demokratične oblike vladavine, ni lahka naloga. Zato vodilni meščanski politiki Jugoslavije demokracije ne jemljejo resno.

Ampak od zadaj je delavstvo, ki hoče več kakor geste. Vlada je obljubila več državljanske in politične svobode. Delavci so to zagotovilo sprejeli na znanje in ustanovili socialistično zvezo delovnega ljudstva. To, da so jo ustanovili, je eno. V koliko ji bo vlada dovolila svobodno delovanje, je pa kajpada druga stvar, kajti demokracija je v domeni kneza Pavla zelo omejena, kakor že naglašano prej.

Vendar pa je nekaj znamenj, ki obetajo spremembe. Na pr., 18. avgusta se je vršil v Mariboru impozanten socialistični shod, ki je bilo prvo delavsko zborovanje v tem mestu po 6. letih diktature.

Govorniki so razpravljali tudi o edinstvu — o načelu edinstva — v kakršnega je na VII. zboru kominterne pristala tudi Moskva. Delavski vodja Černezel je na tem shodu dejal, da je zavedno slovensko delavstvo za skupno fronto, toda za skupnost zavednega delavstva, ni kakor pa ne z elementi, ki so l. 1927. s svojim razdiralnim delom zakrivali, da so dobili so-

Joseph Ivec umrl

Detroit, Mich. — Dne 3. septembra je umrl v bolnišnici za tuberkulozne biveši sodrug in haročnik Proletarca Jos. Ivec. Rojen je bil v Lovkvi pri Metliki. Star je bil 47 let. V Ameriki je bival 29 let. V Detroitu zapušča žalujočo soprogo, hčer in dva sina. Bil je član društva št. 518 SNPJ. Pogreb se je izvršil po civilnih obredih. Pokojni je bil svoječasno agilen član kluba št. 114 JSZ. V sled taktnih nespornostih je pa klub opustil. Pozneje se je pridružil "Delavskemu izobraževalnemu klubu", kateremu je menda kumoval Bartulović in ki je z njim vred tudi zaspal. V poslednjih letih je pa zopet postal nasimpatičen in haročnik Proletarca.

Pokojni Joe si je s svojo energijo ustanovil lepo uspešajoče podjetje pod imenom "John R. Fuel & Supply Co." Bil je eden izmed redkih Slovencev, ki si je pripravi ostre konkurence gospodarsko opomogel.

Bodi mu lahka ameriška zemlja! — Frank Cesen.

Protesti proti vladni milici v Terre Haute

V Terre Haute, Indiana, je guverner McNutt pred šestimi tedni proglasil vlado milice, za povod pa mu je bila generalna stavka, dasi niso delavci v nji izvršili nikakih nasilnih akcij. Vojaki so aretirali v tem času precej socialistov in pa unijskih agitatorjev vsled "nepostavne agitacije" in "sklicevanja zborovanj", ki pod izjemnim stanjem niso dovoljena. Ker je bila ta diktatura proglašena brez povoda, so socialisti podvzeli proti nji sodno akcijo na zveznem sodišču. V tem jih podpira tudi čikaška delavska federacija in mnogi vodilni agitatorji unij v Indiani. In naravno, vse delavske organizacije v Terre Haute.

Odprava brezposelnosti

11.000.000 brezposelnih v Zed. državah je problem, ki ga rešiva javna dela s plačo od \$40 do \$90 na mesec ne bodo nikoli rešila.

"Program administracije je v kongresu končan"

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ljudstvu, dočim pozna republikanska stranka le koristi bogatašev.

Tako bo ljudstvo znova zavajano z napačnimi gesli, kapitalizem pa bo zmagal neglede katera izmed teh dveh strank dobi večino glasov, kajti obe sta njegovi. Tudi predsednikovo pismo ne zanika tega dejstva.

Škandinavci za mir

Zunanji ministri Švedske, Norveške, Finske in Danske so na svojem sestanku v Oslu dne 28. avgusta izdali apel na dežele, da naj preprečijo preteče vojne spopade.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih pevskih zborov. Ako priredba vašega kluba ni vključena, nam sporočite.

- SEPTEMBER.
- CHICAGO, ILL. — Koncert "Red Star" orkestra v soboto 14. sept. v prostorih kluba št. 20 JSZ, 2250 Clybourn Ave.
- NEWBURGH, O. — Piknik kluba št. 28 JSZ v nedeljo 15. sept., pri Joe Zornu, Bradley Road.
- CLEVELAND, O. — Izlet članstva soc. "Zarje" in prijateljev v nedeljo 15. sept. na Tomičevo farmo.
- JOHNSTOWN, PA. — Piknik kluba št. 5 v nedeljo 15. sept. v Lorain Boro parku.
- GIRARD, O. — Piknik kluba št. 222 JSZ v nedeljo 22. septembra pri Slovenski Bistriki.
- STRABANE, Pa. — Veselica kluba št. 118 JS v soboto 28. septembra.
- CLEVELAND, O. — Klub št. 49 JSZ priredi slavo 30-letnice Proletarca in 25 letnico v nedeljo 29. sept. v Slovenskem delavskem domu.
- CHICAGO, ILL. — V nedeljo 29. sept. piknik v korist Proletarca pri Kegu v Willow Springsu.

- OKTOBER.
- CHICAGO, ILL. — Slavje 25-letnice JSZ v nedeljo 20. oktobra v dvorani CPS.
- NEWBURGH, O. — Koncert "Delavca" v nedeljo 27. oktobra v SDD na Prince Ave.
- SPRINGFIELD, ILL. — Proslava 30 letnice Proletarca kluba št. 47 JSZ v nedeljo 27. oktobra v Slovenskem domu.

- NOVEMBER.
- WAUKEGAN, ILL. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matic v nedeljo 10. novembra v Slov. narodnem domu.
- MILWAUKEE, WIS. — V nedeljo 17. nov. prireditve zbora "Naprej" v S. Slov. dvorani. Dramski odsek kluba št. 1 vprizori dramo "Rdeče rože".

- CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 24. novembra v dvorani SNPJ.
- BRIDGEPORT, O. — Proslava 10-letnice kluba št. 11 JSZ, 30-letnice Proletarca in 25-letnice JSZ v soboto 30. novembra v društveni dvorani na Boydsvillu.

- DECEMBER.
- MILWAUKEE, WIS. — Proslava kluba št. 37 k jubileju Proletarca in Zveze v nedeljo 15. decembra.
- CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 JSZ v torek 31. dec. v dvorani SNPJ.
- SPRINGFIELD, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 47 JSZ v torek 31. decembra v Slovenskem domu.

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETARCU

"Grandsons"

A novel about three grandsons of a Slovene worker

BY LOUIS ADAMIC

Price \$2.50

Order from

PROLETAREC BOOK STORE

3639 WEST 26TH STREET, CHICAGO, ILLINOIS

PROGRESS OF LABOR

Reports of doings at the meeting of the executive council of the American Federation of Labor remind us of what we said in this column Jan. 2, 1925, soon after Samuel Gompers died and William Green was elected to take his place: "The new president of the American Federation of Labor, William Green, announces that there will be no break in the Gompers tradition and policies. Doubtless he thinks so—but it may safely be predicted that there will. How soon, we can't say. But the labor movement in America will not stand still. If it does, it will die. We have faith to believe that it will go forward—and that means that it will discard the Gompers policies to a large extent. Certainly, none of the good features of his policies ought to be discarded. The inviolability of contracts, for instance, must be maintained. But that policy or principle was not peculiar to Gompers. It is held by all workers who approach the problems of labor with common sense, rather than super-revolutionary nonsense."

These 10 years have seen changes, and there will be more. President Green has pleaded for things which Gompers opposed.

When the Socialist congressman, Meyer London, introduced a social insurance bill, Gompers appeared against it before the congressional committee. He said if the government had to provide social insurance his lifework was a failure, meaning, we suppose, that his purpose was to secure everything through the unions and have the government keep its hands off except to guarantee liberty of action by prohibiting injunctions and the like. But in course of time the federation came around to the support of social insurance. It supported section 7A of the industrial recovery act. It supported the Wagner bill. It supports the Connery bill for the licensing of industry and the 30-hour week.

Decidedly it has moved forward.

It will move farther forward.

Unless the threatened split occurs, and we hope it will be avoided by a forward movement on the part of the more conservative element, a larger measure of industrial unionism will be approved, and those industries in which the industrial form is the natural one will be encouraged to maintain it or to adopt it.

It is pretty safe to predict, also, that sooner or later the federation will affiliate with the International Federation of Trade Unions. Without such affiliation, should another war break out, the unionists of the world would not be in a position to act concertedly in such matters as refusing to fight, refusing to make or to handle

munitions, etc. The issue of war and peace lies largely in the hands of labor, and labor should be closely and intimately organized on a world scale so that it can act uniformly and expeditiously in case the financial and industrial barons try to precipitate another war.

It is also safe to predict that sooner or later the federation will go in for independent labor politics, apart from and in opposition to the capitalist political parties.

It is also safe to predict that sooner or later the federation will become convinced that the profit system is antiquated and that it should be replaced by a system of production for use.

The Milwaukee Leader.

What's Doing In Cleveland

Cleveland, O.—It seems that the English Section of branch 27 JSF must at intervals be coaxed, urged or scolded into writing articles for Proletarec. It's not that we have nothing to write about. Although we have been rather quiet on publicity, we have been doing some important and active work.

The members of the English Section took upon themselves to solicit signatures on petitions for Louis Zorko, Socialist candidate for councilman and Robert Dulles, Socialist candidate for Mayor of Cleveland. We worked earnestly and accomplished what we set out to do and secured enough signatures to put our candidate for councilman on the ballot. With that done we shall concentrate our work in the twenty-third ward. We expect to distribute leaflets to every home in this territory. The leaflet will explain the Socialist party platform.

A few months ago we were given a quota of \$25.00 to raise for the Socialist Party Campaign Fund. We quietly buckled down, held a raffle and consequently raised the money. I might add that it takes the co-operation of every member to make a complete success of any undertaking.

The boys of our English Section organized a baseball team this summer and joined the Worker's Sport League of Cleveland. This league is composed of Socialists and other class conscious youth clubs. With comrade Frank Kerzinski as captain-manager, our team is one of the four that survived eliminations. The team has yet to play several games to determine the championship and though they've lost a game recently we still have

hopes of them coming thru in the lead.

Singing Society Zarja of branch 27 JSF will close their schedule of outdoor activities with an outing which will be held at Tomsic's Farm, Sunday, September 15. All members are urged to attend in full numbers.

Josephine Turk.

THE WORLD WE SEEK

The world that we must seek is a world in which the creative spirit is alive, in which life is an adventure full of joy and hope, based rather

upon impulse to construct than upon the desire to retain what we possess or to seize what is possessed by others. It must be a world in which affection has free play, in which love is purged of the instinct of domination, in which cruelty and envy have been dispelled by happiness and the unfettered development of all the instincts that build up life and fill it with mental delight. Such a world is possible; it waits only for men to wish to create it.

CONCERT AND DANCE SATURDAY, SEPT. 14

Chicago, Ill. The Junior Red Star Orchestra, composed of young boys and girls whose parents are members of branch No. 20 JSF, are sponsoring a concert and dance Saturday, September 14, at 2250 Clybourn Ave.

The program will begin at 8 P. M., featuring a number of solo selections, duets, recitations, chorus singing, a short address by Eugene Turek and several other numbers. After the program the Junior Red Star Orchestra will entertain both young and old with good dance music. The admission price is only 20c. We extend our cordial invitation to all members and sympathizers to spend an enjoyable evening this Saturday with us on the North side. — Committee.

Meantime the world in which we exist has other aims. But it will pass away, burnt in the fire of its own hot passions; and from its ashes will spring a new and younger world, full of fresh hope, with the light of morning in its eyes.—Bertrand Russell.

We have often thought that an excellent comic opera could be written about the worker who goes to the voting booth with the same kind of ballot in his hand that his exploiter evening this Saturday with us on the North side. — Committee.

Watermelon Time

MUSSOLINI'S JUNGLE PATH

The State Departments of the world are brewing war again. That means death for millions of starry-eyed boys. But it means death of an empire or so, too.

Mussolini has embarked upon that trail toward possible world dominion which is so clearly marked by the skeletons of czars and kings. And which echoes with the wood-chopping at Doorn.

Hundreds of thousands of Italian boys, who have been fed for years on stories of high achievement, the rebuilding of the great Roman empire, the glory of conquest, cheer as they march away. Then they find that the bands stop playing, the dictators and generals fade, the speeches are over, and the road to empire becomes a jungle path beset by fiercely fighting natives, by reptiles and tropical disease. In the rear is an officer who will certainly kill if one retreats; in front lies terror. The starry eyes deaden, the flushed face blanches; then it's quicklime and a shallow trench. Soon stretcher bearers begin to note that a growing proportion of dead officers have been shot in the back. The boys—men now—remember that those who didn't come along because they were tossed into Fascist jails talked revolt, "refuse to die for the imperialists, turn the war into civil war." It had all sounded strange, unpatriotic, shameful. But it makes sense now. So does the Pieve retreat. So does the German army marching on Berlin to overthrow the kaiser, the Russians crushing czar and capitalist on their road to peace and power. And when those ideas grip an army, the dictator's dream of empire ends.

Yet Mussolini must go on. He has made the dictator's speeches and now he must make good. He has driven the people to a poverty they will no longer endure and now he must turn their minds from hunger to heroism. He has impoverished the people to equip a great army and now it must be used. A dictatorship is its own destruction.

Where will that destruction end? That is the question that breaks the complacency of British diplomacy. If Italy is defeated, every colored colonian in the world will say: "Perhaps we can defeat the white imperialists, too." How many will try? How many will win? How many Britishers will be wiped out on African and Indian frontiers? Dutch and French imperialists have the same worries, intensified.

Is Mussolini merely endangering an empire—or imperialism?—Frank L. Palmer.

SOCIALISM VERSUS BOLSHEVISM

The Rand School Press announces that a new pamphlet has just been published, entitled "Socialism versus Bolshevism" by James O'neal, editor of The New Leader and a member of the National Executive Committee of the Socialist Party.

Comrade Ben Blumenberg who has reviewed the pamphlet says: "There is a great deal of confusion on this subject, not only among the general public, but among persons who are sympathetically inclined, and even within our ranks. It is commonly thought that there is only a superficial difference between the two movements. This injures us in two ways. Organized workmen, who know that they are opposed to Communism, put Socialism under the same head and include us in their hostility. On the other hand, our party has to waste time in discussion of the so-called united front, which Communists openly talk of as a 'maneuver' to disrupt the Socialist movement."

"Socialism versus Bolshevism" contains a thorough historical and logical analysis of the two philosophies, making clear the fundamental difference. It is masterly in its clearness and simplicity.

The pamphlet sells for 10c per copy. A discount of 40 percent is given on orders of 25 or more copies. Mail your orders to The Rand Book Store, 7 East 15th St., New York, N. Y.

Marx once said that capitalism came into the world oozing blood and dirt from every pore. It polished up from time to time, but now look at it!

THE REVOLUTION OF MINDS

By Victor L. Berger

We are revolutionists. We are revolutionary not in the vulgar meaning of the word, which is entirely wrong, but in the sense illustrated by history, the only logical sense. For it is foolish to expect any result from riots and dynamite, from murderous attacks and conspiracies, in a country where we have the ballot, as long as the ballot has not been given a full and fair trial.

We want to convince the majority of the people. As long as we are in the minority, we of course have no right to force our opinion upon an unwilling majority.

Besides, as modern men and true democrats, we have a somewhat less romantic and boyish idea of the development of human things and social systems. And we know that one can kill tyrants and scare individuals with dynamite and bullets, but one cannot develop a system in that way.

Therefore, no true Socialist democrat ever dreams of a sudden change of society. Such fanatic dreamers nowhere find more determined opponents than in the ranks of the Social-Democrats.

We know perfectly well that force serves only those who have it, that a sudden overthrow will breed dictators, that it can promote only subjection, never liberty.

The Social-Democrats do not expect success from a so-called revolution—that is, a smaller or bigger riot—but from a real revolution, from the revolutionizing of minds, the only true revolution there is.

The Socialist republic will come by evolution. It cannot come any other way. We may see, however, the most fearful revolutions (and many of them) as a part of that great evolution.

Bloody revolutions will not hasten—they may even retard—the coming of the Socialist republic. And whether such eruptions are to take place at all, will depend as much upon the policy of the capitalist class as upon the leadership of the proletariat.

We are Social-Democrats because we have recognized that the economic development of the present capitalist system, with its concentration of wealth, its trusts, etc., leads toward Socialistic production. Socialism is the next phase of civilization if civilization is to survive.

Revolutions—and special evolutions—are brought about in human affairs not so much by the dissemination of a multitude of ideas, as by the concentration of a multitude of minds upon a single idea.

And this idea must be near enough and comprehensive enough and of sufficient importance to stir the very soul of the masses.

More theoretical or dogmatic phrases—no matter how "clearcut"—are not capable of producing the universal enthusiasm required to institute any fundamental innovations.

Besides, doctrinarism and dogmatism lead to splits and to the formation of political sects. But when people are constantly absorbed in doing things, and in preparing for still greater things, the petty jealousies and small causes for strife and dissension disappear.

We must not expect that the Socialist era will come all at one stroke. Neither capitalism nor feudalism arose "at a certain date," nor can the Socialist form of society have its be-

ginning on any fixed date.

Beside, although capitalist society has already passed its zenith, yet even at the present day feudalism holds a very important place in modern society. This is the case not only in Germany, in spite of its high economic development, but also in England, the "classic land" of capitalism. Just so with any revolution.

Capitalism will not vanish in one day, or in one decade. Even after the triumph of the working class the commonwealth cannot take upon itself all kinds of production.

Many industries today are not concentrated, and therefore are not ripe for collective production. Some will become so in time, others perhaps will not. The editor of this paper is no prophet and will not attempt to predict details.

The capitalist fear Socialism. They point to poor Russia—which is undergoing the pangs or rejuvenation—where a new society is to be born out of chaos and pain—as an example of Socialism. This is not the time nor the place to explain Bolshevism—but there can be no doubt that Bolshevism is the natural result of czarism and of the methods the czars used against the Socialists.

Socialists know that capitalism cannot and will not last forever, any more than the feudal system lasted forever. Socialists desire to create a new and higher civilization which is to succeed capitalist civilization—retain its advantages and overcome its evils.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

We have pretty fixed opinions on the role of the church in the present setup of our society. In particular, the Catholic faith has been a constant drawback to any and all progress. Now, we can discuss politics, economy, the advancement of science or any other important matter of immediate consequence with people who profess to be Catholic Christians and we'll always run up against the same predicament. If someone dies it is because it was meant for him to go. His time came. If someone narrowly escapes death it was likewise not his time to go yet. When we ask for an accounting of Catholics killing fellow Catholics across the border of his country, in one war or another, with the blessings of the high priests, it was meant that way. In other words facts or figures and statistics or logic and reasoning mean nothing to them. They are just blithely held in submergence and it is a problem how such souls will ever be rescued here on earth. Yet, that's the type of people we've got to contend with at least we in the Yugoslav Socialist Federation.

However, not all the faiths are like the Catholics. Take the Federated Council of the Churches of Christ, for instance. These people believe that there is no justifiable reason for want and suffering on this earth because man and his machines can produce an abundance for all. They believe it is a false notion that "by preaching they can save the souls of men while unemployment breaks their hearts, unbalances their minds, destroys their homes, tempts them beyond measure, visits want and disease upon their children; turns the heart to bitterness, hatred and rebellion, or to hopelessness, despair and death." Now, that makes for sense. That's why this group adopted resolutions for a change, from the system of greediness and exploitation. They don't want to forget the unemployed. They don't fail to see that our social fabric is as shabby as the garments of the jobless millions. These people say that they want to be delivered from the "satisfaction with any trade

revival or renewed prosperity while multitudes still can find no work." And because their conscience will not rest until unemployment is banished they propose new forms of social control to eradicate selfishness and to make abundance available for all. If the Catholic religion would adopt such a program we'd have a much easier road to travel. For, the program followed by this group shows intelligence whatever else may follow.

Our comrades mustn't forget that we still have an Unemployed Club and that it numbers 160 members. Also, that these people are the logical ones to be given the needed lessons to bring them out of the lethargy of the past and into the presence of mind such as you and I possess. Altogether too often is this field neglected. There is a fine opportunity for us to convert these people to Socialism. Let the club be the training grounds for us. Comrades should be more participating. Incidentally, our local, No. 61 IWA of Cook County will be holding a social and party at the headquarters, 2544 S. Millard Ave., Saturday, Sept. 21. You are urged to attend. We must extend our influence into this field more than we have.

And our own Social Study Club which has been on a furlough for the summer should get into activity again. When is the next program?

"No wonder Americans are so goofy," was a remark that came from the lobby as we passed out of a local theater. The picture was neither clever, nor funny nor interesting and as for the vaudeville acts, well they were simply ridiculous. Nothing artistic or clever, merely crazy antics and noises and the crowd applauded and cheered. Yes, I said, that's one reason why America is morally so bankrupt and so looseminded. In a Socialist society theaters would serve an entirely different purpose, that of teaching the people and educating them to live a better and happier life. Nor would good wholesome fun be lacking. That too is important in any life or any society.

JOHNSTOWN DOINGS

Johnstown, Pa.—The Socialist Summer School held in Pipersville, Pa., was well attended by students from all sections of the state. It was held in Camp Hofnung, which is one of the number of camps owned by the Workers' Circle Organization, which is sympathetic to the labor and Socialist movement. The Educational Director was Dr. Geo. W. Hartmann of State College. Such subjects as the History of the Trade Unions in America, Journalism, Public Speaking, Organizing and many labor bills were discussed. Those leading the discussions were comrades James O'neal, Darlington Hoopes, Joseph Shaplen and August Claessens. It can be truly said that the 9-day sessions were beneficial both to the students and the organization.

The annual picnic of Branch No. 5 JSF will be held on Sunday, September 15. It will take place at Zobe Park, in Lorain Boro. Dr. Geo. W. Hartmann of State College will be the principal speaker. He is the candidate on the Socialist ticket for Supreme Court Judge. There will be music in the afternoon and dancing in the evening. All Socialists and sympathizers should take note and reserve this date.

The Moxham Band's picnic on the 18th of August was a success as was the picnic held the following Sunday. Flood City Lodge No. 712 SNPP will hold its annual Hallowe'en dance on Saturday, October 19.

John Langerholc, Jr.